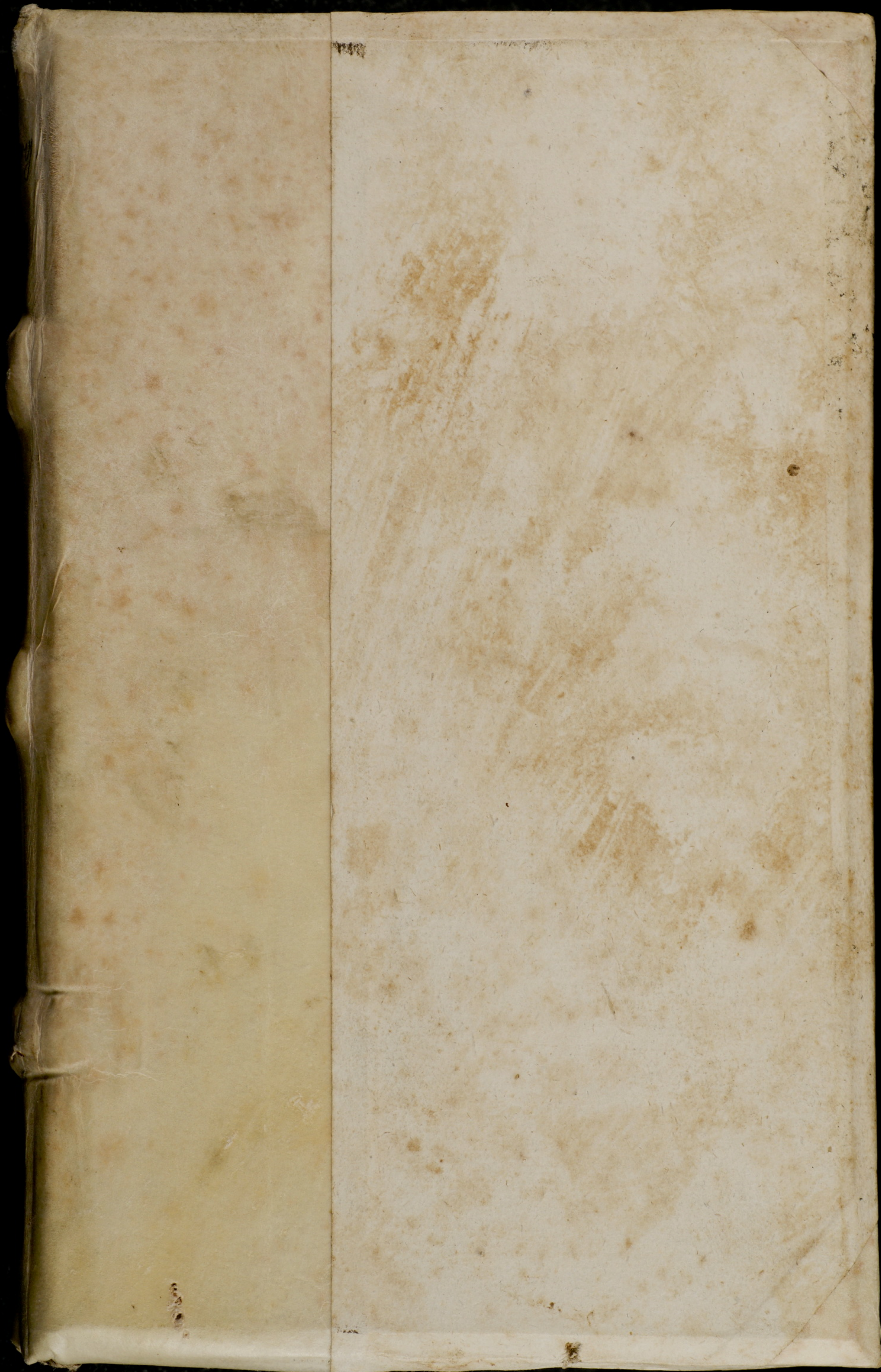

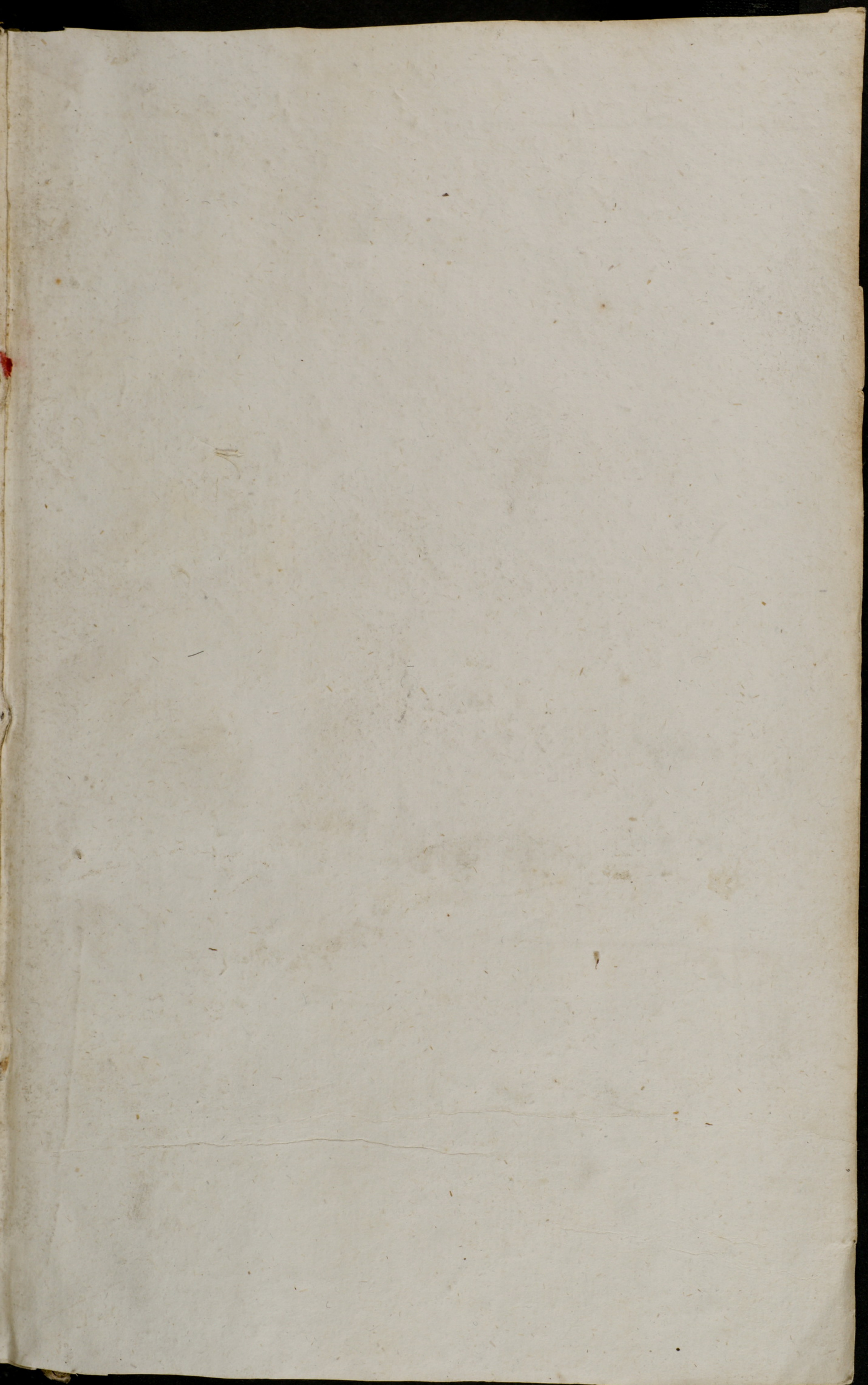

Gabünden 1925

bei Tervengau.

Ulrich Winkel von dem XV. Jh.

Quicquid sit caput huius
 Venerabili contra paulum
 ut quod idem facit
 concilia p'mi alio
 patet ex his perum in
 sanctorum sunt
 Hic est episcopus de metropolitano
 Sacrilogus de luliano
 Conducit hunc sine
 Ceterum
 Inge in
 Considera
 Quicquid sit caput huius
 Hic est episcopus de metropolitano
 Sacrilogus de luliano
 Conducit hunc sine
 Ceterum
 Inge in
 Considera
 Quicquid sit caput huius
 Hic est episcopus de metropolitano
 Sacrilogus de luliano
 Conducit hunc sine
 Ceterum
 Inge in
 Considera

[illegible][illegible]

Residentia Societatis Jesu millestady. Prescripti

Enchiridion in epistola

Dici non potest dilectissime fili Laurenti in
tua eruditione delictis. quantumq; te cu-
pia esse sapientem non ex eo numero de quibus dicitur.
Vbi sapient. Vbi scriba. Vbi equitator huius seculi.
Nonne stultia fecit de sapientia huius mundi. Sed
ex eo numero de quibus scriptum est. Multitudo sapi-
entium sicut orbis terrarum. Aequales uult apostoli
fieri de quibus dicitur. Volo autem uos sapientes quod est
in bono. simplices autem in malo. Bonum autem sa-
pientia pietas est. habes enim hoc in libro sancti Iob. nam
ibi legitur quod ipsa sapientia dixerit homini. ecce
pietas est sapientia. Si autem queras quoniam eo loco
dixerit pietatem. distincti repperies in libro orbeo
sebian qui est de cultu. Dicit enim grece pietas
aliter idem eusebian. quod nomine significat bonum
cultum. quamuis et hoc proprie referat ad colendum
dominum. Sed nichil est commodius illo nomine quod euident
est de cultu expressus est. cumque esset hominum sapien-
tia diceret. Queris ne aliquid dicam breui qui pe-
tis a me ut breuius magna dicant. in hoc ipso
fortasse desideras breuius aperire. atque uerba morose
breuius colligere. quoniam sit colendus deus. hic si non
debo fide. spe. caritate. colendum dominum. profecto
dictum est hoc breui dictum esse quoniam uelut. ne
de petatur et breuius explicari que ad ista
singula pertineant. Quid credendum fide scilicet.
quod sperandum spe. quod amandum sit caritate. Quod
cum fecero. ibi erunt omnia illa que in scriptis tuis quod
rendum posuisti. Cui exemplum si est penes te. fa-
cile est ut euoluas et legas. si autem non est. commemo-
rante me recolas. Vis enim tibi ut scribis librum. actionem
quem in enchiridion ut dicunt habeam. et de tuis ma-
nibus non recedat. et in eis postulata. id est quod sequendum
maxime. quod propter diuersas hereses sit fugiendum.

Incipit liber

iquam ratio preliatione credat. t qd i ratione
cu fides sit sola n conueniat. t qd p m t u t m
teneat. que toti d i s t i n c t i o n i s s i t s u m m a
t u p p u q f i d i c a t h o l i c e f u n d a m e n t u m . b e c o m n i
requirit pculdubio scies d i s t i n c t i o n e m . s c i e n d o q d
d i q d s p e r a r i q d a m a r i d e b e a t . b e c e n i m m e n t u m
immo uero sola i religione s e q u e n d a s . b u s q d e r
d i c i t . a u t a n i m o x p i n o m i n e a l i e r i e a m b e
r e t i c . b e c s d e f e n d e n d a r a t i o n e t a s e n s u c o r p o r i s
i c h o a t a . t a b i t e l l i g e n t i a m e n t i s i u e n t a . Q d q a u t
n e c c o r p o r i s s e n s u e x p t i s u m n e c m e n t i s a s s e q u i
u a l u m . e i s i n e u l l a d u b i t a t i o n e c r e d e n d a s
t e s t i b . a q u i b e a q u e d i u i n a u o c a r i i a m e n t u m
s c r i p t u r a . c f e c t a e . q s i u e p c o r p s i u e p a n i m a
a d u n t d i u i n t t u i d e r e t e r l a p u i d e r e p o t u
e r u n t . C u a u t u t i o f i d i q u e p d i l e c t i o n e o p a t u r
i m b u t a m e n s f u e r i t . t e n d i t b e n e u i u e n d o e t i a
a d s p e r t i e p u e n i r e u b i e s c i s x p f e c t i s c o r d i b n o
t a i e s s i b i l i s p u l c r i t u d o . c u i p l e n a u i s i o e s u m m a
f e l i c i t a s . h o c e n i m u r u q d q u e r i s . Q u i d p m u q d
u t i m u t e n e a t i n c h o a r i f i d e . s p e p f i c i . b e c e t i a
p o t d i s t i n c t i o n i s e s u m m a . c e r t u u e r o p p r u i q
f i d e i c a t h o l i c e f u n d a m e n t u m x p e e . f u n d a m e n t u e n i
a l i u d a u t a p t e n e m o p o t p o n e r e p t e r i d q d p o
s i t u e q d e x p e i h e . N e q . h o c i d o n e g a n d u e p p u
e e f u n d a m e n t u f i d i c a t h o l i c e q a p u t a r i p o t a l i q b
h e r e t i c i s h o c n o b i s e u e e c o m u n e . S i e n i d i l i g
e n t q d a d x p m p t i n e t c o g i t e n t . n o m i n e t e n s
i u e n i t x p e . a p q u o s l i b e h e r e t i c o q s e x p i a n o s
u o c a r i u o l u n t . r e i p s a u n e e a p u t i l l o s q d o s t
e n d e r e n u m u s l o n g u e . q m c o m e m o r a n d e s o m n i s
h e r e s e s . s i u e q u e f u e r s i u e q u e s . s i u e q u e p o t e
r u n t e e s u b u o c a b u l o x p i a n o . l q u a s i t u e r u h o c
p s i n g u l a s q u a s q . p s o n a s m o n s t r a n d u e . q u e
d i s p u t a t a t a m u l t o r u m e u o l u m i n u . u t e t i a m

infirma tenent. Taliter encheridion inobis postulā
 quod man. possit attrahi. quod uerumaria possit
 facile ē ut dicat quod
 amandū sit. Sed quē
 qui diuisis sentiunt
 opiosioris ubiorisq. doctri
 ne ē. quā ut habeat n̄breu encheridion man
 s; grandi studio peccat incendi.
 quod breui au
 dit aut legit. quod facili memorie cōmatur.
 de peccato graui miseria p̄mebat genus
 idigebat misericordie r̄are dī.
 p̄ph̄a p̄uidens ait. Et erit om̄s q̄ inuoca
 bit nom̄ dñi saluus. p̄p̄ hoc oratio. Sed apls
 cū ad ipsā grām cōm̄dandā hoc p̄pheticū cōme
 morasse testimoniu cōtinuo subiecit. Quom̄ in
 uocabunt inque n̄credider. p̄p̄ hoc simbolum.
 In his duob̄ illa tria inuenire. fides credit. spes ca
 ritas orant. s; sine fide eē n̄posse. ac p̄ hoc & fides
 orat. Ip̄tea q̄ppe dictū ē. Quom̄ inuocabt inque
 n̄credider. Quid aut̄ sp̄ari pot̄ quod n̄credider.
 Iorro etiā quod n̄sperat credi pot̄. Quis nāq; fidelium
 penas n̄credit impiorū. nec sperat eas tam. & q̄s
 q̄ eas imminere sibi credit fugaci animi motu
 exorret. recti timere dicit q̄m sp̄are. que duo
 q̄dā distinguens ait. liceat sp̄are timē. n̄ aut
 gilio tabilio aliq; poeta. q̄m uis meliore p̄p̄rie
 dictū ē. Alē ego si potui tantū sp̄are dolore. Deniq;
 n̄nulli iarte grāmatica ubi huius utunt exem
 plo. ad ostendendā in p̄p̄a locutionē. & aunt
 sp̄are dix̄ p̄timere. Est itaq; fides & malarū rerū
 & bonarū. q̄a & bona credunt & mala. hoc fide
 bona n̄ mala. Est etiā fides & p̄p̄itarū rerū p̄sen
 tuū & futurarū. Credim̄ enī mortuū xpm̄ quod

ia p[er]uenit. Credim[us] sedere ad dexteram patris q[uod] dicitur.
Credim[us] uenturum ad iudicandos uiu[os] & m[ort]uos
q[uod] futurum e[st]. It[em]. Fides & uerum reru[m] e[st] & uerum.
Na[m] & si q[ui]sq[ue] credit aliquando e[ss]e cepisse nec finem in
sempiternu[m]. & alia atq[ue] alia. De solu[m] de aliis ho
minib[us] multa que ad religionem p[er]tinent. ueru[m]
etia[m] de ang[eli]s credim[us]. Spes aut[em] non nisi bonar[um]
reru[m] e[st]. nec aliud nisi futurar[um]. & ad earu[m] p[er]tin
entiu[m]. quia earu[m] spe[m] gerere p[ro]hibent. Que aut[em]
sint. p[ro]p[ter] has causas distinguenda erit fides a
spe. sic uocabulo ita rationabili differentia.
Na[m] q[uod] attineat ad n[on] uidere siue que credunt siue
que sperant fides speiq[ue] co[m]mune e[st]. Inepti q[ui]ppe
ad hebreos qua teste u[er]si s[un]t illustres catholice re
gule defensores fides e[ss]e dicta e[st] cognitio reru[m] que
n[on] uident. quauis quando se q[ui]sq[ue] n[on] uis n[on] testib[us]
n[on] deniq[ue] ullis argum[en]tis. s[ed] p[re]sentiu[m] reru[m] euiden
tie credidisse. hoc e[st] fide[m] accomodasse dic. n[on] ita
uidet[ur] t[ame]n credit[ur]. absurd[um] ut recte rephendat[ur]
in uerbo ei[us] atq[ue] dicat[ur]. q[uod] uidisti & n[on] credidisti.
Vnde putari pot[est] n[on] e[ss]e co[n]sequens ut n[on] uideat[ur] res.
quecu[m]q[ue] cu[m] ore dicit[ur]. S[ed] meli[us] hac appellam[us] fi
de[m] q[uam] diuina eloquia docuer[un]t. earu[m] scilicet
reru[m] que n[on] uident[ur]. De spe quoq[ue] ait ap[osto]lus Spes
que uidet[ur] n[on] e[st] spes. q[uod] eni[m] uidet[ur] quis q[uod] sperat.
si aut[em] q[uod] n[on] uidet[ur] speram[us]. p[ro] patientia expectam[us].
Cu[m] q[ui] futura bona e[ss]e credunt nichil aliud
q[uam] sperant. Iam de amore q[uod] dicam sine q[uo] fides
nihil p[ro]dest. spes u[er]o sine amore e[ss]e n[on] pot[est]. Deniq[ue]
ait iacob ap[osto]lus. Et demones credunt & contremis
cunt. nec tam sperant t[ame]n amant. s[ed] poti[us] q[uod] ama
m[us] & speram[us] credendo uenturum e[ss]e formidant.
I[tem] p[er] q[uod] ap[osto]lus paulus. Fides que p[er] dilectione[m] ope
rat[ur] approbat atq[ue] co[m]mdat. que utiq[ue] sine spe
e[ss]e n[on] pot[est]. Vnde nec amor sine spe est. nec sine

ignote spes nec utrūq; sine fide. Cūq; querit qd cre
 dendum sit qd ad religionē ptineat nrerū nata
 rā manent ē quē admodū ab eis quos phisicos
 reuocant. nec timidū ē ne aliquid deuiā xpī
 amū si de num. qd elementorū de motu atq; ordi
 ne & de defectib; syderū de figura celi de gene
 rib; & naturis animalū fruticū frondū lapi
 dū & fontū fluminū & montū. de spaciis locorū
 & temporū de signis eminentiū tempestatū & alia
 scientia de his reb; quas illi t̄ iuener̄ t̄ iuenisse
 se existimant xpīanus ignoret. quia nec ipsi
 omnia repperier̄. tanto excellentes ingenio fla
 grantes studio habundantes ocio & quēdā hu
 mana cūctura iūestigantes quēdā ū historica
 experientia p̄scrutantes. & in eis que se iuuenisse
 gloriant̄ plura opinantes poti⁹ qm̄ scientes.
 Satis ē xpīano rerū creaturarū causas siue cel
 estū siue t̄restriū siue uisibilū siue inuisibilū
 nisi bonitate credere creatoris qd ē d̄s un⁹ & ue
 rus. nullāq; naturā ēē que n̄ aut ipse sit aut
 ab ipso. eūq; ēē trinitatē patrē scilicet. ēē filiū
 a patrē genitū & sp̄m sc̄m ab eodē patrē p̄ced
 entē. s; unū eundēq; sp̄m patr̄is. filiū. Ab hac
 sūma & equalit̄ & imutabilit̄ bona trinitate
 creata s̄ omnia. nec sūme nec equalit̄ nec imu
 tabilit̄ bona sed tam̄ bona etiā singula simul
 ū uniuersa ualde bona. quia ex omib; existit
 uniuersitatis ^{queq;} admirabilis pulchritudo. Inqua
 etiā illud qd malū dicit̄ bene ē ordinatum
 & loco suo positū eminenti cōmendat bona
 ut magis placeant & laudabiliora sint dū
 cōopantur malis. *De h̄m̄na boni.*

Neq; enī d̄s omp̄s & qd etiā infideles fatent̄
 rerū cui sūma potestas cū sūme boni sit nul
 loō sineret aliqd malū ēē in opib; suis. nisi usq;

adco ceterum a bono ut bene facere. *id est*
Quid est autem aliud quod malum dicitur nisi privatio boni
sic corporibus animalibus nichil aliud est nisi privatio
neribus affici quoniam sanitate. *per* *namque* enim
adhibet id agit ut mala quae accidunt inde
ac vulnera recedant hinc et alibi sunt huiusmodi
Non enim ulla ^{substantia} vulnera sunt carnis substantie ut
vulnus ac morbus cum caro sit ipsa substantia perfecta
aliquid bonum est cui accidunt ista mala id est sunt
omnes ei boni quod dicitur sanitas ita et animarum quae
eius sunt uicia naturalium sunt privationes bonorum quae
cum sanantur non aliquid transferunt. sed ea quae prius erant
ibi nusquam erunt quando illa sanitate sunt
recte his uicio naturalium sunt. Nature quoque omnes quoniam
naturae editor summe bonum est bone sunt. Sed quia non sic earum
editor summe atque incommutabiliter bone sunt. ideo in eis
bonum minus augeri potest. sed bonum minus malum est.
quoniam quando cumque minuat remaneat aliquid
boni. necesse est si adhuc natura est unde natura sit.
Neque enim si qualicumque et quantula cumque natura est sumi
bonum quod natura est non ipsa est sumi potest. Merito
quippe natura incorrupta laudatur. Porro si incorruptibilis sit quae corrumpi omnino non potest. multo
est quippe laudabilior. Cum uero corrumpitur. ideo malum est ^{et} corruptio. ^{possit} quia ea qualicumque privatur bono. Nam si
nullo bono privatur non nocet. nocet autem adiungendo bonum.
Quoadmodum itaque natura corrumpitur. inest ei bonum quod privatur.
ac pro hoc si natura aliquid remanebit quod iam corruptum
non nequeat. perfecto natura incorruptibilis erit.
Ad hoc tam magni boni corruptio non perveniat.
At si corrumpi non desinat. nec bonum habere utique desinet. quae est possit privari corruptio. quoniam si perit
totumque est superfluum. ideo nullum bonum inest. quia
natura nulla erit. Quocirca bonum est sumere
corruptio non potest non est sumendo naturam. Omnisque

habetur bonū ē. magnū si corruptū ē. pōt parvū si
habetur. nec ipse bonū ē. n̄ stultū atq; imperite pr
iudicant. Quia si corruptione cōsumit. nec ipsa
corruptio in nichil nulla ubi possit subsist^{esse.}
De hoc nullū ē qd dī malū si nul. xv.
Sed bonū omī malo carens itegrū
cū in malū uiciatū t uiciosū bo
nū ē. nec illū malū umq̄m pōt ēē ubi n̄ ē ullū
bonū. Inde res mira cōficit ut quia omīs natura
inq̄m ē natura bonā ē. nich aliud uidet dici
cū natura uiciata ē natura mala ēē dicit. nisi
malū ēē qd bonū ē. nec malū ēē n̄ qd bonū est.
q̄m omīs natura bonā ē. nec res aliqua mala
ēē si res ipsa que mala ē natura n̄ esset. Non
pōt ēē malū nisi sit aliqd bonū. Qd cū dici ui
deat absurde. cōnexio tam ratiocinationis hui
uelud ienitabitat nos cōpellit hoc dicere. 7 cauen
dū ē ne incidam^{us} nullā pphicā sententiā ubi legit.
Vobis qd dicunt bonū malū. 7 malū bonū. qd dicunt
tenebras lucē. 7 lucē tenebras. qd dicunt dulce
amarū. 7 amarū dulce. tam dñs ait. Gloriam^{us} de
de malo thesauro cordis sui pferat mala. Quid
ē aut malus hō n̄ malus natura. q̄a hō natura ē.
Iorro si hō ē aliqd bonū idō q̄a natura ē. qd ē mal
hō n̄ malū bonū. Tam cū duo ista discernim^{us}
uenim^{us} nec idō malū quia hō ē. nec idō bonū
quia iniquus ē. s; bonū quia hō. malū q̄a iniquus ē.
Quisq; qd dīc malū ē hominē ēē aut bonū ē iniq
uū ēē. ^{ipse} incidit nullā pphicā sententiā. De his q
dicunt bonū malū. 7 malū bonū. Opus enī dī
culpat qd ē hō. ^{laudat} uicū hominis qd ē iniquitas.
m̄s itaq; natura etiā si uiciosa ē inquantū na
tura ē bona ē. inq̄ntū uiciosa ē mala ē. Quia p̄p̄
in his cōtrariis que bona 7 mala uocant. illa dia
lecticā regula deficit qua dicunt duo cōtraria

nullū ratiōnū iūctū. Nullū enī aer simul ē et ignis
sūf et lucidus. nullūq; p^{er} se simul ē dulce et amarū.
nullū corp^{us} simul ē album et nigrū. et
tūc ac pene in omīb^{us} contrariis p^{er} se qd^{am} unū
ēē nō possunt. Cū autē bonū et malū
ēē contraria nō solū simul ēē possit. sed etiam
bonū nisi ibonū ēē nō possit. quāvis bonū sine malū
ēē possit. Pot^{est} enī hō t^{em}perat^{us} ēē inuist^{us}. In istis autē
nō pot^{est} ēē nō hō t^{em}perat^{us}. bonū qd^{am} hō et ang^{elus}. malū qd^{am}
iniquū. Et hec duo contraria ita simul s^{unt}. ut si bonū
nō ēēt inq^{ui} malū ēēt. p^{er} se nec malū ēē potuisset.
quia nō solū ubi ēsisteret s^{ed} unde oriret^{ur} corruptio
nō haberet. nō ēēt qd^{am} corrūperet. qm̄ nī aliq^{ui} est
corruptio qm̄ boni ext^{er}minatio. Ex bonis q^{ui} ma
la orta s^{unt}. nisi aliquib^{us} nō erat unde oriret^{ur}
ulla mala natura. Nā si ēēt inquantū natura ēēt
p^{er}fecto bonū ēēt. aut incorruptibilis natura mag
nū ēēt bonū. aut etiā natura corruptibilis nul
lōm ēēt nō aliq^{ui} bonū qd^{am} corrūpendo posset ei no
cere corruptio. Sed cū mala ex bonis orta ēē dicim^{us}
nō p^{er} se hoc d^{iv}ine sententie refragari que dicit.
Pot^{est} arbor bona fructus malos facere. nō pot^{est} enī sic
ut colligi uia de spinis. quia nō pot^{est} uia
nāsi de spinis. s^{ed} ex bona tra^{ie}ctis nasci et spinas
uidem^{us} posse. et eo in tamq^{ui} arbor mala fruct^{us}
bonos idē opa bona nō pot^{est} facere uoluntas mala.
s^{ed} ex bona hominis natura oriri uoluntas bona
et mala pot^{est}. Hec fuit p^{er} se unde oriret^{ur} primit^{us}
uoluntas mala nisi ex ang^{elo}. et hominis natura
bona. Qd^{am} ipse d^{iv}us eodē loco ubi de arbore et fruc
tib^{us} loquebat^{ur} aptissime ostendit. ait enī. Aut
facite arbore bonā et fructū ei^{us} bonū. aut arbo
rē malā et fructū ei^{us} malū. Satis admonens ex ar
bore quidē bona malos. aut ex mala bonos nasci
fructus nō posse. Ex ipsa autē tra^{ie}ctā cui loquebatur

Nullū simul d^{iv}
et nō ubi for
tū.

xxviii.

Id nō bonū ēē
corruptio

xxviii.

...in ore omni posse videri. Quocumque sunt
...ile uersus placet. ... qui potuit rerū
... viderit ad felicitate
... causa magnarū
... que abditissimis natē
... tremor trisqua ui maria
... rupis rursusq; in se ipsas re
... huius modi. S; bonarū y malay
... causis nosce debem? yd attenti quatin cas
... errorib; erumpnusq; plenissi
... errores erupnas euadendas nosse
... felicitate quippe tendendū ē ū
... erupna nullo fallim errore. Na
... corporaliū motiū noscende nob essent.
... nullas magis esse quā nrē ualitudinis debem?
... uis ignoratis medicos queram? quis nū uideat
... celi y tre nos late quanta sit pa
... nesciendo. Quā uis error enī quanta
... cura cauendū sit. nō solū ī maiorib;
... ī minorib; reb; nec nisi ignorantia rerū
... errari. nē tam cōsequens ut conuincio erri
... quicquid nescit. si q's q's se existant scire.
... pū quippe appbat falsū qd erroris pū.
... in quacūq; re quisq; erret intē plurimū.
... eadēq; re. y nescienti sciens. y errans. er
... recta ratione pponit. In diuersis aut reb;
... iste sciat alia. y ille alia. y iste utiliora. y ille
... utilia. t cū nōxia. quis nō in eis que ille scit
... nescientē. Sunt enī quedā que nescire
... sit meli. Itē nōnullus errare pfit ali
... pedū. nūua moy. Hī nob ipsis acci
... buuo fallerem. e nō irem p illū lo
... opiens transitū nrē donatistay man
... subfederat; atq; ita fictū ē ut eo quo
... pdeuū circum uenirem. cognitisq;

xx. qndo

haden.

xxi.

xxii.

in fidem non gratularem errasse atque in
agerem. Sed si in iudicatore sic errante verum
non erranti proponere dicitur. Summum poetam loquentem
inquit. ut perit. ut malus ab
bonus. qui non solum nichil obicit. etiam per
aliquid. Si diligenter considerata veritate cum
id nichil sit errare quam verum putare quod fal
sum sit et falsum quod verum. et certum habere pincer
et certum peccato siue falsum sit siue verum. idque
tantum sit in animo deformis atque indecens.
quod pulchrum atque decorum esse sentimus et illo quan
do et assentiendo esse non non profecto proficit. et
ipsa est misera vita ista qua vivimus. quod et non
numquam ut non amittat error est necessarius. absit
ut talis sit vita illa ubi est anime nostre ipsa
veritas vita. ubi nemo fallit fallit nemo hic
aut fallunt homines atque fallunt. misero
resque sunt cum fallunt intendo. quam cum intuentibus
credendo fallunt. Vix adeo tam rationalis na
tura refugit falsitate. et quantum potest devertit
errore ut falli nolint etiam quicquid amant fal
lere. Non enim quod sibi mittit videtur errare sed alium
mittere errorem credentem sibi. nec a quidem re
necitat quam intiendo citat si novit ipse quod ve
rum sit. sed in hoc fallit quod putat suum sibi non ob
esse mandatum. cum magis facienti quam patienti sit
omne peccatum. Verum hic difficillima et laboriosa
oritur questio de qua iam grande librum cum respon
dendi necessitas nos urgeret absolumus. utrum
ad officium hominis iusti pertineat aliquando
mentiri. Annulli enim eo usque progrediuntur ut a pe
ierare id est rebus addi cultum pertinentibus ac de ip
sa dei natura falsum aliquid dicat numquam bonum primumque
opere esse extendunt. Mihi autem videtur quidem omne

4 latebrosissima

... peccatū ē. Similitudine ...
... illi
... voluntate men
... quatorē mtiendo
... quantū is qui uia uite
... fallent. qd de prauat. Nemo sane mtiens
iudicandus ē qd dicit falsū qd putat uerū. qm
quantū in ipso ē nfallit ipse s; fallit. Itaq; m
daci s; aliquando temeritatis arguendū ē qd falsa
icūti credit ac pueris. ... poti quā cōtrario
quantū in ipso ē. Ille mtiē qd dicit uerū qd putat
falsū. Quantū enī ad animū ei attineat quia ille
qd sentit nō dicit. nō dicit uerū qm uis uerū ueniat ē
qd dicit. nec ullom liber ē a mdatio. q nesciens
uerū ore loquit. sciens aut uoluntate mtiur.
Non ē sideratus itaq; reb de quib aliqd dicit s; sola
intentione dicentis. Melior ē qd falsū nesciens dicit
qm id uerū putat. qm mtiendi animū sciens
agit. nesciens uerū ē qd dicit. Ille nāq; nō aliud
habet in animo aliud dicit. hmo u quaecūq;
p se ipsū sit qd ab eo dicit aliud tam clausū in
pectore aliud in lingua pmpit ē. qd malū p pū
ē mtiens. In ipsarū aut rerū cōsideratione que
dicunt tantū ut ē qua in re qsq; fallat siue m
tiat. ut cū falli qm mtiari min sit malū quantū
ptina ad hominis uoluntatē. tam longe sit to
lerabili in his que ad religionē s; se uincta mtiari
qm in his sine quoz fide t noticia dōs coli. n
pot. qd illustret exemplis. Intueam quale sit
si qspia dū mtiō nunciat uiuere aliquē mor
tuū. zali dū fallit credat xpm p longa tempora
morturū. Nonne illo m mtiari qm isto m fal
li icōparabili pstat. multoq; minoris mali
ē illū errorē aliquē ducere. quā iustū ab aliq
induct. In quibda enī reb magno i quibda paruo.

ipsi.

xxv.

colt falli. ut i
plurib a p qren
lucidi iustigabi

quālibet

xxvi.

in quibusdam nullo malo. et in quibusdam etiam nullo bo-
no fallit. **N**on enim nullo malo fallit homo cui bonum
credit quod aduultum est. **N**on enim nullo malo fallit
fallit qui falsum puerum appellat. **N**on enim nullo malo
quas molestias temporales. quibus tam adhibere si-
delis patientia euerit eos in usum bonum velud si
quis bonum hominem putat quod malus est aliquid ab eo
patiat mali. Qui uero malum hominem ita bonum cre-
dit ut nichil ab eo mali patiat nullo modo fallit.
nec ideo cadit illa prophetica de restatio. **V**e his qui dicunt
quod bonum malum malum bonum. **D**e his enim rebus de quibus
homines mali sunt non de hominibus dictum est intelligi
endum est. unde qui aduultum dicunt bonum recte as-
quunt illa prophetica sententia. **V**e his qui dicunt bonum re-
Qui uero ipsum hominem dicit bonum quem putat castum
nescit adulterum. non in doctrina bonarum malorum
rerum sed in occultis humanorum fallit mox uocans
hominem bonum in quo putat esse quod non dubitat esse
bonum. et dicens malum adulterum et bonum castum. sed
homo bonum dicens nesciendo adulterum esse castum. **L**or-
ro si per errorem quisque uadit in perniciem sic superius dixi
nobis intinere contigisse. etiam boni homini errore
esse. **S**ed cum dico in quibusdam rebus nullo malo aliquem.
et in nullo bono etiam falli. non ipsum errorem dico nul-
lum malum sed non nullum bonum. sed malum quod uenit errando
idem ex ipso errore quod non ueniat et quod pueniat. **N**am
ipse per se ipsum error. aut magnus in re magna aut
parvus in re parua. tam semper est malum. **Q**ui semper
errans negat malum esse appbare falsi pueris. aut ipbare
habere incertum per certis. aut certum per incertis. **S**ed
aliud est putare malum hominem quod malus est quod est erro-
ris. et aliud est ex hoc malo aliud malum non pati si nil
noceat homo malus qui est putat bonum. **I**temque aliud est
putare ipsam uiam que non est ipsa. et aliud est ex erroris
malo aliquid boni esse qui uelud est ab insidiis malorum

na ut hoc
redit quod aduultum

mando.

in castum esse.

non uenit. et bonum
non quo

era per falsis aut

Proinde quantū attinet ad corruptionē que nō aggravat animā. & utia
cū quib⁹ caro adūsus spm deupiscit. tē nō erit caro s; corpus. q̄a celestia corpa p
hibent. p̄t qd dictū ē caro & sanguis regnū dī nō possidebunt. Et tāquā expo
nens qd dixerit. neq; corruptio inquit. incorruptionē possidebit. Et prius
dix̄ caro & sanguis. hoc p̄ ea dix̄ corruptio. & qd pri⁹ regnū dī. hoc p̄ter
incorruptionē. Quantū autē attinet ad substantiā etiā tē caro erit. p̄
qd & post resurrectionē corp⁹ xp̄i caro appellatū est. S; idō ait ap̄ls. sem
natur corp⁹ animale. surgat corp⁹ sp̄ale. quō tanta erit tunc cōcordia car-

nos ipsos patiamur inimicos; c. 11. Qui cūq; uero ab illa.

libere. *Deinde sine utroque huiusmodi.* xxxvii.

que spū tūc in corpore t corpore tamq
spū sentiam. quibz putabit apls petrus eē. quan
do se existimabat uisū uidere. repente de cluiſt
ris iuinculis liberat p anglm. aut in ipſis rebz cor
poreis lenē putabat eē qd aspū erat. aut dulce
qd amarū. aut bene olere qd fetidū. aut tonare
cū reda transit. aut eē hominē cū sit aliud.
cū duo simillimū s qd igeminiſ sepe ctingit
Vnde ait ille. Gratq. parentibz error. talia etiā
peccata dicenda s. Hec questio nodo ſiſſima que
homines acutissimos achademicos torſit. nē m
enodanda ſuſcepta ē. utriū aliqd debeat ſapient
appbare ne icidat ierrorē ſi pueris appbauerit
faſſi. cū omīa ſic affirmant ut occulta ſint ut
incerti. Unde tria cōfecī uolumina municio con
uerſionis mee ne ipe dūto nob eēt que tāqm
inboſtio cōtradicebant. Atq. fuerat remouenda
inueniende deſpatio ueritatis que illoz uid
ent argumentationibz roborari. Apud illos q error
omīſ putatur eē peccatū qd uitari poſſe cōtendunt
niſi omīſ ſuſpendat aſſenſio. Errare qppe dicunt
cū qſqſ aſſentit incertis. nichilq. certū eē inuiſib
hominiū ppt incertā ſimilitudinē faſſi. etiā ſi
qd uidet forte ſit uerū. acutissimus qde ſ; im pu
dentissimus cōfluctationibz diſputant. Apud noſ aut
uult ex fide uiuit. at ſi tollat aſſenſio. fides tollit.
quia ſine aſſenſione nichz credit. & ſt uera qmuis
inuideant. que n credant ad uitā beatā que n n
etna ē n pot pueniri. Cū iſtiſ ſi utriū loqui debe
am ignoro. qui n ſolū uicturo in etnū ſ; in pſen
tia ſe uiuere neſciunt. immo ſe neſcire dicunt.
q neſcire negare n poſſiunt. Neq. enī qſqm neſcire

si tunc nesciret. si tunc nesciret. si tunc nesciret. si tunc nesciret.
nunc uenerit. si tunc nesciret. si tunc nesciret. si tunc nesciret.
canere sibi uident. si tunc nesciret. si tunc nesciret. si tunc nesciret.
cant uivere. qm n pot qui n uiuit errare. Sic
nos uiuere n solu ueru s; etiā certū ē. ita uera &
certa s multa quib n assentiri absit ut sapientia
poti qm demtia nominanda sit. In quib aut
reb nichil int ē ad capessendū regnū dī utrum
credant ann. t utrū uera siue sint siue putent
an falsa. In his errare idē aliud p alio putare n
arbitrandū ē cē peccatū. aut si ē minimū t le
uissimū cē. Postremo quale cūq; illud & quantū
cūq; sit ad illā uia p tinet qua im addm. qui uia
fides ē xpi que p dilectionē opat. Neq; enī ab hac
uia deuabat ille. i geminus filius qm p pater ille
tib error. hant ab hac uia deuabat p pater
trus quando se existimabat uisū uidere. ali
ud p alio putabat. ut amagimū corporū inq;
se cē putabat uera in quib erant corpora n dmo
ceret. nisi ab illo angls p que fuerat liberat ab
secessit. hant ab hac uia deuabat iacob patri
archa quando uiuentē filiū abestis credebat
occisū. hūis atq; hūmū falsi tatib salua fide
que in dīm nob ē fallim. Quia n relictā que ad
illū nos duc erram. Qui errores etiā si peccata
n sint. tam imalis hūi uite deputandi s. que
ita subiecta s uanitati. ut appbent hic falsa
pueris. respuant uera p falsis teneant incerta
p certis. Quāuis enī hec ab ea fide absint p quā
ad uerā certāq; beatitudinē tendim. ab ea
tam miseria n abs in qua adhuc sum. Nullo
m qppe fallerem in aliq t animi t corporis
sensu. si u uera illa atq; pfecta felicitate fru
erem. Porro aut idō dicendū ē omne m datū

id quod animo gerit loquitur voluntate falle
 ndi. Et utiq. uba ppter ista sunt instituta ne ppter
 homines se invicem fallant. s; ppter in alteri
 quisq. noticiā cognitiones suas pferat. Verbis
 q. uti ad fallaciā non ad id ad quod sunt instituta
 peccatū ē. Hec idō putandū ē illū mādaciū nō
 ēē peccatū. quia possum aliquando alicui p
 deē mīendo. Possum etiā furando alicui p
 desse si paup cui palā datur sentit cōmodū.
 7 dūes cui datū tollit nō sentit incōmodū. nec
 idō tale furtū quisq. dixerit nō ēē peccatū.
 Possum 7 adulterando pdesse. si alicui mulieri
 ad hoc cōsentiat ut dicat se amando mortu
 pāsi iuxerit penitendo purgandū. nec idō
 peccatū ēē negabit tale adulteriū. Si aut
 merito nob placet castitas. qd offenditur ve
 ritas. ut ppter alienā utilitatē illa nō vult
 adulterando. 7 vult ista mīendo. Plurimū
 quidē ad bonū pficisse homines qm nisi p
 lute hominis mīent nō ē negandū. s; in corp
 tali pūentū merito laudat 7 etiā tempora
 lū remunerat benivolentia nō fallacia. que ut
 ignoscat satis ē. nō ut etiā pdicet maxime in
 hereditatib^{bus} noui testamti quib^{us} dicit. Sit iore
 urō ē ē. nō. qd enī ampli ē a malo ē. Ipt qd ma
 lū qd subripe in hac mortalitate nō desinit. etiā
 ipso coheredes xpi dicunt. Dimitte nob debita. n.
 His itaq. p hui^{us} breuitatis necessitate tractati
 qm causē cognoscende s rerū bonarū 7 malay
 quantū nō satis ē que pducit nos ad regnū.
 ubi erit vita sine morte. sine errore ueritā.

.xxxv.

si qua nō ad hoc
 et cōsentiat ap
 pareat aman
 do mortuū.

.xxxvi.

bonum ratione felicitas. nec enim de bono
bonum rerum quod est bonum. nec enim
nec esse nisi bonum. li bono deficiente. in tantabili voluntate
prius angli per ea homines. hoc primum est creatura
rationalis malum idem privatio boni. Deinde
iam etiam nolentibus submittunt ignorantia rerum
agendarum et concupiscentia nocivarum quibus commu-
tabus subfertur error et dolor. que duo mala quan-
do imminuta sentiunt ea fugitantis animi
motus vocatur metus. Porro animi cum adipsam
concupiscentiam minus proutiosa et inania quam id errore
insensit et delectatione morbida vincit. et na-
na etiam leticia ventilitur. ex his morborum nubet-
tatis si indigentie fontibus omnis miseria nature
rationalis emanat. Que tamen natura in malis su-
is non potuit amittere beatitudinis appetitum.
¶ Verum hec communia mala sunt hominum et angelorum
per sua malicia iusticia domini damnatorum. Sed homo
habet penam propriam pro peccatis. qui etiam morte cor-
poris punitus est. Mortis quippe supplicium ei
deus comminatus fuerat si peccaret. sic eum muneris
libero arbitrio ut tamen regeret impio. terreret
exitio. atque in paradisi felicitate tamquam in
umbra vite. unde iusticia custodita in melio-
ra descendere collocavit. hic pro peccatu exul ef-
fectus est. stirpemque suam quam peccando in se tamquam
in radice viciavit. pena et mortis et damnationis
obstruxit. ut quicquid plus ex illo et simul damna-
ta cingeret pro qua peccaverat per carnalem concupiscen-
tiam in qua inobedientie similis retributa est nas-
ceretur traheret originale peccatum quo traheret
per errores et dolores diversos ad illud extremum sup-
plicium cum desertoribus angelis utinam et possessio-
ribus et sortibus suis sine fine. Sic punitur hominem

xxxii.

tanquam

xxxiii.

xxxviii.

De vitiis

11

peccati uicium inuicem inuicem peccati supplicia.
 ita et in omni bonum in bonum et in omni malum in malum peccauerunt.
 Mundum quippe appellat. in quo apud uniuersum genus hu-
 manum ita gressu habuerunt. peccat in malis et etiam uoluntate. xxxv.
 uebat. et de malis in mala precipitabat toti generis hu-
 mani massa dampnata. et adiuncta parti eorum quae pec-
 cauerunt anglos. lugebat impie desertionis
 dignissimas penas. ad iram quippe dei pertinet iusti.
 quaeque cetera et in domita concupiscentia faciunt li-
 bent in mali. et quaeque manifestis aptisq. penis patiu-
 rent inuiti. non sine creatoris desistente bonitate.
 et in malis anglis uitam ministrare uiuacemq. poten-
 tia. quae sub ministratio si auferat interibunt.
 et generatio hominum quoniam de propagine uiciata
 dampnataq. nascentium formare semina et animare
 et ordinare membra locorum uarietates per temporis spa-
 tia. uegetare sensus. alimenta donare. Meli enim
 iudicauit de malis benefacere. quam mala esse nul-
 li permittere. et si quid de in meli hominum reformatio
 ne nulla persuasum esse uoluisset. sic impiorum nulla est an-
 gloz. Nonne merito fieret ut nata quae deum de-
 seruit quae preceptum sui creatoris facili custodire
 quod possit sua male utens potestate calcauit atq. tras-
 gressa est. quae in se sui creatoris imaginem ab eis lumi-
 ne et uicium a uisa uiolauit. quae salubre seruitu-
 tem ab eis legibus male libo abruptis arbitrio. uniuersa
 metum desereret ab eis. et proprio merito penam pen-
 deret septima. Ilane itaq. faceret si tantum iust
 non etiam misericors esset. suamq. idebunt misericordiam multo
 euidentius in indignorum potius liberationem monstrare.
 Anglis galiquibus impia superbia deserentibus deum et xxxvi.
 in hanc huius aeris in maiorem caliginem de superna celes-
 ti habitatione deiectis. residuus numerus anglorum
 in eterna beatitudine cum deo et sanctitate permanet.

gustis...
successum...
beret ad debitas per...

tiis impietatis elato & ipsa cum eis elatione prostra-
to. ceti pia obedientia domino coheserunt. accipientes
etiam quod illi non habuerunt certam scientiam qua essent
de sua sempiterna inuicem casura stabilitate sec-
uri. Placuit itaque uniuersitatis creatori ac mod-
eratori deo. ut quoniam tanta multitudo angelorum deum
deserendo perierat. ea que perierat perpetua prodi-
one remaneret que autem cum domino illa deserente per-
sisterat. de sua certissime cognita semper futura
felicitate ^{secura} gauderet. Alia uero creatura rationalis
que hominibus erat quoniam peccatis atque suppliciis
originalibus propriis tota perierat. rei parte repara-
ta quod anglice societati ruina illa diabolica mi-
nuerat. suppleret. hoc enim promissum est resurgentibus

Iscus quod erunt equales angelis dei. **De Celesti ierusalem.**
Illa superna ierusalem mater nostra ciuitas dei nulla cuius
suarum numerositate fraudabitur. aut uberiore etiam
copia fortasse regnabit. Neque enim numerum aut
societatem hominum aut immundorum demonum ^{innumerum} quorum locum
succedentes filii sancte matris que sterilis appareb-
at intris in ea pace de qua illi ceciderunt sine ullo
temporis termino permanebunt. si illorum cuius numerus
sue quod est sue quod futurus est. in contemplatione eius artifi-
cis que uocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. atque in
mensura & numero & pondere cuncta disposita.
¶ erunt hec pars humani generis cui liberatione deus
regnumque promissum sit eternum. numquam meritis operum
suarum reparari potest. Absit. Quid enim boni operari
potest prodiit nisi quando fuerit a proditione liberatus. Num
quod libero uoluntatis arbitrio. Absit. **De libero arbitrio**

homo arbitrio. meliore peccato amissu e libero
 arbitrio. Ad enim quis deinde e huius servus ad
 dictus e. Petri quoque apti e ista sententia. Que
 eni vera sit. qualis queso potest esse servus adducti
 libertas. nisi quando. cum peccare delectat. libe
 ratu enim servus qm dñi voluntate libent fac.
 ac hoc ad peccandu liber e q peccati servus.
 Unde et ad faciendu lib n erit nisi a pec
 cato liber. iusticie ceperit ee servus. Ipsa
 e vera libertas ppt recte faciendi licentia. simul & piaser
 Et ad bene faciendu ista libertas unde erit bo ua p peccato
 num adducto nisi redimat cui vox illa est. bedientia
 Si nos fili liberavit. te vero liberi eritis. Qd an
 te qm in homine fieri icipiat. qm quisqm de
 libo arbitrio i bono glet ope. qm du e liber ad
 op bonu. nisi se uana supbia inflat extol
 lat. qm cubile aptis dicens. Gra di salui facti
 estis p fide. **Ut homo fide habeat ad dñm.**

Et de ipsa sibi saltē fide sic arrogarent ut n. xxxix.
 intelligerent diuinit ee data sic ide aptis alio
 loco se dñe ut fidelis eet csecutu miam. hio qq
 adiunxerunt. Et hoc n ex nob s; donu dñe. n ex
 pib ne forte qd extollat. me putarent fidelib
 bona opa sibi futura. rursus abiecit. Ipsi
 eni sumi figntu creati in xpo ihu i opib bonis que
 pparant ds ut illis abulent. Te g efficiam uere
 liberi cu ds nos fingit ide format & creat. n ut ho
 mines quos ia fecit s; ut boni homines sim. qd ne gra
 sua fecit ut sim in xpo noua creatura scdm qd
 dictu e. Cor mundu crea me ds, neq; cor ei quantu

recte dicitur nū
meratus de suo
tenus ē hominis.
quia id mīa dīso
la nūmplet. por
ro si nullus xpīa
nus dūq; aude
bit nūmeratus dī
solentis hominis.
ne apto 7 ē.

Precedit enī bona uoluntā hominis multa di
dona s; nō omīa. Que autē nō pcedit ipsa in eī ipsa
ē. Hā utrūq; legit in scīs eloquiīs. 7 mīa ei pueniā
me ^{mīa} subsequat me. Nolentē puenit ut uelit. no
lentē subsequē ne frustra uelit. Cur g ueremur pini
micis nrīs utiq; nolentib; pie uiuere orare. nisi
ut d's opet uelle. Itēq; Cur admonem petere
ut accipiam nisi ut ab illo fiat qd uolum' aq
factū ē ut uelim'. Oram' g pūmicis nrīs ut mīa ei

inueniunt efficiuntur nos. *Gratiā autē p[ro]p[ter] omnia
in nobis operantur nos. Qd. ab ira grā di liberamur.*

Tunc dicitur in *Gen. 4. 8. 10. 12. 14. 16. 18. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 32. 34. 36. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52. 54. 56. 58. 60. 62. 64. 66. 68. 70. 72. 74. 76. 78. 80. 82. 84. 86. 88. 90. 92. 94. 96. 98. 100.*

Am filii ire de qua *Isa. 54. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* Qm̄ oēs dies nr̄i defe-
cer̄ iura tua defecim̄. De qua ira dicit iob. homo enī
nāt̄ de muliere breui uitae plen̄ ire. Idē ibi x̄.
Qui credit i filiū habet uitā ^{eterna} etnā. qui autē n̄ credit
i filiū n̄ habet uitā. s; ira di manet sup̄ eū. n̄ at-
ueniat s; manet. Cū hac q̄ppe om̄s homo nascit̄.

I p̄ qd dicit ap̄ls. Tuū enī mō aliquādo natura fi-
lii ire sic̄ cet̄. In hac ira cū cēt homines p̄ ori-
ginale peccatū tanto graui i p̄nitiosi quanto
maiora t̄ plura insup̄ addider̄. necessari erat me-
diator q̄ hac irā sacrificiū singularis cui erant
umbra om̄a sacrificia legis t̄ phar̄ oblatione pla-
caret. Unde dicit ap̄ls. Si enī cū inimici essem̄ rec-
ciliati dō sum̄ p̄ mortē filiū ei. multo maḡ rec̄cili-
ati nē i sanguine ei salui erim̄ ab ira p̄p̄tū. h̄ ad
dicit. ex̄suetudine locutionis. Cū q̄ d̄s irasci dicit̄.
n̄ ei significat̄ p̄turbatio qualis ē in animo iras-
centis hominis. s; ex humanis motib̄ translato
uocabulo uindicta ei que i iustis iusta ē ire nom̄
accepit. **De uirginitate scē marie** Quod q̄ p̄ me-
diatore rec̄ciliam̄ dō t̄ accipim̄ sp̄m sc̄m ut ex in-
imicis efficiam̄ filiū. q̄tq̄ enī sp̄s di agunt̄. hū
filiū s̄ di. Hec ē enī grā di p̄ h̄m xpm̄. De q̄ media-
tore longū ē ut q̄nta dignū ē de uirginitate tan-
ta dicant̄. q̄muis ab homine dici digna n̄ possit̄.
Quoniam hoc solū cōgruent̄ explicet̄ uerbis qd uerū caro
factū ē t̄ habitauit in nob̄ ut crederem̄ i di patrē
om̄ip̄tis unicum filiū natū de sp̄u scō i maria uir-
gine. Ita q̄ppe uerū caro factū ē ad uirginitate car-
ne suscepta. n̄ i carne diuinitate mutata. Car-
nē hic porro hominē debem̄ accipere a parte totū

cur

hoc cōro
culatōr

xl.ii.

...mere
 ...cepit homo. non
 ...cepit ee qm di fili. nuncius. ppter dm ubi.
 qd illo suscepto caro factu e utiq. ds. itque admo
 du e una psona quilibz hominis. anima scilicet
 rationalis et caro. ita fit xpo una psona. ds ubi
 et homo. Inde nature humane tanta gl'a nullis
 pcedentibz meritis sine dubitatione gratuita.
 n'q. magna hic et sola di gra felicit' et sobrie osid
 erantibz euidet' ostendit. ut intelligant hoies
 peande gram se iustificari a peccatis. p qua fac
 tu e ut homo xpc nullu possit habere peccatu.
 Sic rei matre angls salutarit. Ave inqt gra ple
 na. et paulo p. Invenisti aut gram ap dm. et hec
 quide gra plena invenisse gram dr ut dnu sui.
 immo dm omiu mat eet. De ipso aut xpo iohs
 euaglista ait. Verbu caro factu e et habitavit in ob.
 et vidim. g. e. g. q. u. a. Plenu gra et veritate. Qd ait
 ubi caro factu e. hoc e plenu gra. et qd ait gl'iam
 unigeniti a patre. hoc e plenu veritate. Veritas
 qppe ipsa unigenit' di fili. n' gra s; natura. gra
 suscepit homine. tanta unitate psonae. ut ide
 ipse eet et hominis filius. *Qd xpc ex spu sco nat' fit.*
 Idem n'q. ihs xpc filius di unigenit'. id e unuc'
 dñs nr. nat' e de spu sco et maria uirgine. utiq.
 sps scs donu di e. qd qde et ipse equalr e donanti.
 et id e ds e. etia sps scs. patre filioq. n' minor. Et
 hoc qd de spu sco e sedm homine naturat'
 xpi. quid aliud qua ipsa gra demonstrat. Cu
 eni uirgo quesuisset ab anglo. qm fieret qd annun
 ciabat. quandoqde uiru n'cognosceret. Respondit
 angls. Sps scs sup uenia uite. iust' altissimi ob. et.

ad
 t' cu do ihs ho
 mo una fieri
 psona.

fidelit'

qd do ei futuru
 annuntiavit ho
 partu.

alv.

Iam quod ex te natus est de deo in dno uerbum. Et cum
 quia de deo natus est de deo in dno uerbum. Et cum
 pro responso. Holi. et de deo natus est de deo in dno uerbum.
 tuu. qd eni ica natu e ex spu sco e. id e qd tu de
 ho uro suspicaris de spu sco e. Num qd tam ido
 dicturi sum. patre hominis xpi ee spm scm.

Et ds pat ubi genuerit. et sps scs homine. ex qua
 utraq; substantia xpo unus eet. et di patris fili
 sedm ubi. et sps scs fili. sedm homine. qd gen sps
 scs tamqua pat de ei matre uirgine genuisset.
 quis hoc dicere audebit. Nec opus e ostendere
 disputando quanta alia sequantur absurda. cu
 hoc ita sit absurdum ut nulle fideles aures idua
 leant sustinere. **Qd caro n sit nata s; facta in filio**

Proinde sic cofitemur dnm nrm uoluntate patris.
 ihm xpm. qui de do ds. homo aut natus e de spu
 sco et maria uirgine. utraq; substantia. diuina sci
 lice et humana. fili e unie di patris omptis. de quo
 poedit sps scs. Quom q dicim xpm natu de spu
 sco. si n cu genuit sps scs. An quia fec eu. Qm dms
 nr ihc xpe inquantu ds e omia p ipsum facta s. in
 quantu homo e et ipse fact e. sic dic apls. Factus e
 ei ex semine dauid sedm carne. Sed cu illi psona
 qm uirgo ccepit et peperit quauis ad soli psona
 filii ptinente tota trinitas fecerit. Neq; eni se
 parabilia s opa trinitatis. cur mea facienda solus
 sps scs nominat e. An qnd unus trui in aliquo
 ope nominat uniuersa opa trinitatis. intelligim.
Ita ueru e et exemplis doceri pot. Sed n e in hoc di
 uitius immorandu. Illud eni moue qm dictu sit
 nat ex spu sco. cu fili nullo m sit sps scs. Neq; eni
 quia mundu istu fec ds. cu fas e dici filiu di.
 aut natu de do. s; factu et creatu et editu. et in

scilicet quod si aliquid huiusmodi recte dicitur possit

45

ma
explicare difficile:

in dubio quippe nunc de illo ut de patre. sic aut
de illa ut de matre natus est. Non quod cedendum est ut quod xl vii.

quod de aliqua re nascitur. continuo eadem rei filium esse nunc
cipandum. Et enim omnia aliter de homine nasci fi
lium. aliter capillum aliter pedunculum. quorum nullus est fi
lius. Et quod hec omnia quod tantum rei deformiter
comparantur. certe quia nascuntur ex aqua et spiritu sancto vitam

aque filios esse dixerit quod spiritus sanctus plane dicuntur filium
dei patris et matris ecclesie. sic quod natus est filius dei patris
de spiritu sancto non spiritus sancti. Nam illud quod de capillo diximus
et de ceteris ad hoc tantum ualeat ut ad monendum non
omne quod de aliquo nascitur filium. et de quo nascitur posse
dici. Sic non omnes qui dicuntur alicui filii est sequens est
ut de illo nati esse dicantur. si non sunt qui adoptantur. Dic
untur etiam filii gehenne non ex illa nati sunt illa prepa
rata. sic filii regni preparentur in regnum. Cum itaque de xl viii.

aliquo nascitur aliquid etiam non eo modo ut sit filius. nec rursus
omnis qui dicitur filius de illo est natus de quo dicitur filius. Hec
to modus est quod natus est Christus de spiritu sancto et maria uir
gine. sic filius in finem nobis gratia dei. quia homo nul
lus precedentibus meritis in ipso exordio nature sue
quo esse cepit. uerbo dei copularetur tantam personam
unitatem. ut idem esset filius dei quod filius hominis. et filius
hominis quod filius dei. ac sic in nature humane sus
ceptione fieret quodammodo ipsa gratia illi homini na
turalis que nullum peccatum posse admittere.

que gratia propter fuerat per spiritum sanctum significanda.
quia ipse propter sic est deus. ut dicatur etiam donum dei.

Inde sufficienter loqui si tantum id fieri potest ual
de plura disputatio nunc est. **Quod Christus peccatum factus sit.**

Nulla est voluntas cupiens de seipso
peccare. sed peccatum est in nobis
di q.

inunitate p.
uindicta atq. cert. nido nullū peccatū ipse
tens. tam ppter similitudinē carnis peccati q
uenerat dictus ē ipse peccatū sacrificandus ad
diluenda peccata. Inuēti qppe legē peccata no
cabant sacrificia ppeccatis. qd nō ē iste cuius
umbre erant illa fact. ē. hinc apls eū duxisse
obsecrant p xpm reconciliari dō. et inno sub iunxit
atq. ait. eū qm nouerat peccatū p nobis fact. ē
peccatū. fecit ut nos sim iusticia di in illo. Non
ait ut in mendacib. codicib. legit. Is qm nouerat
peccatū p nobis peccatū fecit. tamquā p nobis ip
se xpo peccauerat. Sed dixit eū qui nō nouerat
peccatū p nobis peccatū factus ē. id ē. xps dō cui re
ciliandi sum. hoc ē sacrificiū ppeccatis. p qd rec
iliari ualem. Ipse q peccatū ut nos iusticia n
rā s; di. nec in nobis s; in ipso. sic ipse peccatū
nō suū s; nr̄m. nec in se s; in nobis ē stitū simi
litudine carnis peccati in qua crucifix. ē dem
onstrant. qm peccatū nō merat ita qdām pec
catū moreret. dū morit. carnē in qua erat si
militudo peccati. et cū scdm uetustatē peccati
nūqm ipse uixisse nr̄m ex morte ueteri q.
i peccato mortuus fueram ei reuiuiscere uitā
nouā sue resurrectionis signaret. Ipsū ē qd
in nobis celebrat magnū baptismati sacramtū.
ut quicūq. ad istā p̄tinent grām moriant. pecca
to sic ipse peccato mortuus dicit. q. mortuus
ē carnē hoc ē peccati similitudinē et uiuant a
lauacro renascendo. sic ipse a sepulchro resurgen
do. qm libe. corporis etatē gerant. Qd cū peccato nasci
mur.

Aparuit enim mens noster ad describendum
 quodcumque male vivendo addiderit ad illud quod
 nascendo traxerit; sed id etiam ipsi mori peccato ple-
 rumque dicuntur. cum penitus dubio non unus simul pecc-
 atus omnibus moriantur. Quodcumque etiam propria commiserit
 et cogitatione et locutione et ope. quia per singula
 res numerum pluralis numerus significari solet. sic
 ait ille. Itaque armato milite complent. quoniam unus enim
 multis militibus fecerunt. Et in istis litteris legitur. Ora
 quod adducam ut auferat a nobis serpente. non ait ser-
 pentes quod patiebatur populus ut hoc diceret. et inume-
 rabilia talia. Cum illud unum originale plurali
 numero significat. quando dicimus remissionem
 peccatorum illa est ectraria locutio. qua per pluralem
 significat numerus singularis. sic in evangelio mor-
 tuo herode dictum est. Mortui enim sunt qui quere-
 bant animam pueri. non dictum est mortuus est. Et in
 exodo. Fecerunt inquit sibi deos aureos. cum unum utulum
 fecerint tantum. de quo dixit. Huiusmodi autem israel qui
 eduxerunt te de terra egypti. et hic pluralis per nume-
 rum singularem significantes. **Quod peccatum generaliter**

. l. i.

ad
 baptizari par-
 vulos nec dicitur
 remissionem pec-
 catorum

Quamvis et in illo uno peccato quod expositum sit. . l. ii.
 per unum hominem intravit in mundum. et omnes homi-
 nes pertransiit. propter quod etiam parvuli baptizantur
 possunt intelligi plura peccata. si unum ipsum in
 sua quasi singula membra dividat. Nam et superbia est
 illius. quia homo in sua potius quam in dei potestate
 dilexit. Et sacrilegium. quia deo non credidit. Et
 homicidium. quia se precipitavit in mortem. Et for-
 nicatio spiritualis. quia integritas mentis humane
 serpentina suasionem corrupta est. Et furtum.

sci-
 ur.

• 1 111 •

† in oratione misericordis sue.

tercia + quarta
natione de pe
ccis eoz possit

Sed et manifestum est quod si quis
voluerit se ad rem suam adducere
et deinde se ad rem suam adducere
et deinde se ad rem suam adducere

inalit peccata errare. & penas per debitaf
pendere. An ad aliud aliqd de re tanta in scriptis
scis diligenti pscrutatis atq; tractatis ualeat t non
ualeat reppre temere affirmare n̄ audeo. **I**ud
tam̄ unū peccatū qd̄ tā magnū in loco & habite
tante felicitatis amissū ē. ut ^{uno} in homine ori
ginalit atq; ut ita dixerim radicē totū gen
humanū dāpnaret. n̄ soluit atq; diluitur.
nisi p unū mediatore dī & hominū. hominē
xp̄m̄ iū m̄ q̄ solus ita potuit nasci ut opus ei n̄
esset renasci. **DE ADVENTU. XP̄I. ET.**

Iam uero quod de christo esset futurum quoniam de celo uen-
turus est uiuos iudicaturus ac mortuos. et non
tinet ad uitam nostram que hic geritur. quia nec irebatur
et est. sed in fine seculi gerendis adhuc pertinet quod apostolus
secutus adiunxit. Cum christus apparuerit uitam
et uiuos apparebitis cum illo iuxta. Duobus autem modis
accipi potest. quod uiuos ac mortuos iudicabit. siue
ut uiuos intelligamus quos hic nondum mortuos. sed ad
huc in ista carne uiuentes uiuenturus est in eius
aduentu. Mortuos autem qui de corpore prius uen-
erunt exierunt et exturi sunt. siue uiuos iustos.
mortuos autem iniustos. quoniam iusti quique
iudicabunt. Aliquando enim iudicium di-
ponitur in malo. ut est illud. Qui autem male eger.
in resurrectione iudicii. Aliquando et in bono. ut
est illud. Domine in nomine tuo saluum me fac. et in uirtute
tua iudica me. Et iudicium quippe dei fit ipsa bo-
narum malorumque discretio. ut liberandi a malo non
perdendi cum malis. boni ad dexteram segregentur.

Cum autem dicitur: Quid spiritus sanctus minor sit utraque
filio dei unico.

confessionis pertinet duxerunt. adiungunt ut
nos credere ipsum sanctum. ut illa trinitas impleatur
que deus est. Deinde sancta commemorat ecclesia. unde datur
intelligi irrationalem creaturam adierit liberam
tinetur per commemorationem creatoris id est summe tri-
nitatis subdenda. quoniam quicquid de homine christo dictum
est. ad unitatem persone unigeniti pertinet. Rectus itaque
confessionis ordo poscebat ut trinitati subiungere-
tur ecclesia. tamquam habitatori domus sua. et domo tem-
pli sui. et conditori civitatis sua que tota hic acci-
pienda est. non solum ex parte que peregrinat interis a so-
lis ortu usque ad occasum laudans nomen domini. et per capi-
tunitatem vetustatis cantans canticum novum. ve-
rum etiam que in celis semper ex quo condita est cohesit deo. nec
ullum malum sui casus ex parte est. Hec igitur angelis be-
ata persistit. et sue parti peregrinanti sic oportet
opitulari. quia utraque una est essentia eterni-
tatis. et nec una est in vinculo caritatis. que tota est
instituta ad colendum deum. Unde nec tota nec ul-
la pars eius vult se in coli per deum. nec cuiquam esse deus per-
tinenti ad templum dei quod edificat ex diis quos facit
in factum deus. ac per hoc spiritus sanctus si creatura non creator esset.
perfecto creatura rationalis esset. Ipsa est enim summa
creatura. et ideo in regula fidei non poneretur ante
ecclesiam. quia et ipse ad ecclesiam pertinet. nulla ex parte
que in celis est. nec haberet templum sed etiam ipse templum
esset. Templum autem habet. de quo dicit apostolus. Resectis quia cor-
pora vestra templum in vobis est spiritus sanctus quem habetis a deo.
De quibus alio loco dicit. Resectis quia corpora vestra membra
sunt christi. Quomodo ergo deus non est qui templum habet. Neque enim

spiritus sanctus qui

est minor christo est cui membra templum habet.

que ibi hominibus. ut sit iomib' ipse p'matum
 tenens ait. Soluite templū hoc. & triduo resurget
 bo illud. Templū q'di ē totū sume t'nitatis scē ecclia
 scilicet uniu'sa icelo & terra. Sed de illa que icelis ē. lxiii.
 affirmare quidē possum. nisi q'd linea nullus mal:
 nec quisq'm deinde cecidit aut casus ē. ex q'ds an t' deinceps de
illa.
 gl'is peccantib' n' peccat. sic scribit ap'ls petr'. sed car
 cerib' caliginis i'ferni retruden'. tradidit iudicio
 puniendos reseruari. Quom' aut se habeat beatis lxv.
 sima illa & sup'na societas. que ibi sint differentie p'posituray
 p'sonarū. ut cū om's tamq'm generali nomine an
 gli nuncupent'. sic ineptā ad hebreos legim'. Cui
 enī ang'lorū dū sede ad dextris meis. Hoc q'ppe
 modo significauit om's uniu'salit' ang'los dicens.
 S'unt illic tantū archang'li. rurū idē archang'li ap
 pellent' uirtutes. atq; ita dictū ē. Laudate eū om's ang'li ei.
 laudate uirtute ei. & si diceret. Laudate eū om's ang'li. lau
 date eū om's archang'li. Et q'd int' se distent ista ui.
 uocabula quib' uniu'sa illā celestē societate uide
 tur ap'ls c'plex' eē dics. Siue sedes. siue d'n'ationes.
 siue p'ncipatus siue potestates. Dicat q' poss'. sitam
 poss' p'bare q'd dicit. ego me ista ignorare cōfiteor.
 Sed nec illud q'dē certū habeo. utrū adeandē socie
 tate p'tineant sol & luna & cuncta sidera. q'muis
 in nullis lucida eē corpora n' cū sensu & intelligentia
 uideant'. Itēq; Ang'li q's explicet cū quib' corporib' lxvi.
 apparuerit hominib' ut n' solū cernerent uerū
 etiā tangerent. & rursus n' solida corpulentia s;
 spiritali potentia quasda uisiones n' oculis corpo
 reis s; spiritalib' t' m'ib' igerant. & dicant aliqd
 n' ad aures forinsec' s; int' in animo hominis etiā

ipsi ibide estum sic scriptum est in prophetarum libro. Et
dicitur in angli qui loquebatur in me. neni autem glo
quebat ad me sime. et apparuit isomni. loquitur
more somnorum. habes quippe iuglio. Ecce angli dnm
apparuit illi isomni dies. Alii enim modis indic
ant se angli erectabilia corpora non habere. faci
untque difficillimam questionem. quoniam patres eis lue
runt pedes. et quoniam iacob cum anglo tam solida erect
tione luctatus sit. Cum ista quaerunt et ea sicut
quodque potest cecidat non inutiliter exercentur ingenia
si adhibeat disceptatio moderata. et absit error
opmantiu se scire quod nesciunt. Quid enim opus est
ut hec atque huiusmodi affirmemur et negentur
et diffiniamur cum discrimine. quando sine discer
mine nesciunt. **DE DIABOLO.**

lxvii.

Magis opus est diiudicare atque dinoscere cum se sa
thanas transfigurat uelud angelum lucis.
fallendo ad aliquem peritiosum seducat. Nam quando
sensum corporis fallit mente non mouet uera res
etque sententia. quia quodque fideliter gerit nullum est
in religione periculum. Vel cum se bonum fingens et fa
cit siue dicitur quod bonus angelis congruunt etiam si
credat bonus. non est error christiane fidei peritiosus et periculosus
aut morbidus. Cum aliena ad sua incipit
ducere. tunc cum dinoscere nec ire per eum magna et
necessaria uigilantia est. Sed quod quodque hominum
idoneus. est omnis mortiferus ei dolos euade
re. nisi regatur. et ipsi huius rei
difficultas ad hoc est utilis ne sit spes sibi quodque
aut alter alteri sed deus suus hominibus. Id enim no

: v p

lxviii.

His expedire prorsus pioz ambiget nemo. Quod
hec ergo que in sanctis angelis. christe per nobis traditus sit.
uirtutibus dei ecclesia tunc nobis sicuti est innotes
cet. cum ei cuncti fuerim in fine ad simul habendam
beatitudinem sempiternam. ista uero que ab illa per

egrediantur inter eos non solum ut opus e quod illa sunt.
et quia hoc non est solum sed etiam. Hoc sanguis merito
tunc nullum habemus peccatum ab omni e redempta peccato.
et quod uat e. Si deus pro nobis quod etiam nos. qui etiam proprio filio
non peperit sed pro nobis omnibus tradidit illum. Non enim pro anglis
mortuus e xpc. sed ideo etiam pro anglis fit quod quid hominum
pro morte ei redimunt. et liberant a malo. quoniam cum eis quod iam
redit in gratiam pro uniuersis quas sunt homines et sanctos an
gloriam peccata fecerunt. et ex ipsa hominum redemptione illius
ruine anglice detrimenda reparant. Et utique non est
angli sancti docti de deo. cui uernitatis eterna contemplatio
ne beati sunt. quanti numeri supplementum de humano
genere integritas illius ciuitatis expectet. propter hoc aut
apostoli ista uari omnia in christo que in celis sunt et que in terris.
In ipso restaurantur quippe que in celis sunt cum id quod de anglis
lapsus est ex hominibus reddit. Restaurantur autem que in
terris sunt cum ipsi homines qui predestinati sunt ad eternam uitam a
corruptione uetustatis renouantur. ac si per illud sue glorie *single*
sacrificium in quo mediator est immolatus quod unum in lege
multe uictime figurabant. pacificabantur celestia
cum terrestribus et terrestria cum celestibus. quod sic idem apostoli dicunt.
In ipso complacuit omnem plenitudinem habitare. et per eum re *diminuat*
conciliari omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis eius.
sive que in terris sunt sive que in celis. Pax ista precellit sic *lxx.*
scriptum est omnem intellectum. neque sciri a nobis non cum ad
eam uenerimus potest. Quomodo enim pacificantur celestia nisi
in nobis ^{not} ^{cu} idem concordando nobiscum. Nam ibi semper est pax.

et in se unum
sunt intellectualibus creaturis. et cum suo creatore. que
pax precellit ut dictum est omnem intellectum sicut utique
nostri. nec enim quod semper uident faciem patris. nos autem quoniam
tunc cumque sit in nobis intellectus humanus. ex parte sci
mus et uidemus non per speculum in enigmate. cum uero equa
les anglis ^{fu} di erimus. tunc que admodum ipsi uidebimus

ne aut penitentie ubi tale commissum est ut usque
comissit a xpi etiam corpore separaret. ita consideran-
da est mensura temporis quam doloris. Cor enim contritum et
humiliatum deus respicit. Verum quia plerumque dolor
altius cordis occultus est altius. nec ialiis notitia per-
hibet quicquam alia signa procedit cum sit coram il-
lo cui dicitur. gemitus meus ante me abscondit. recte
constituuntur ab his qui ecclesiam presunt tempora peni-
tentie ut satisfiat ecclesie in qua remittuntur
ipsa peccata. extra eam quippe non remittuntur.
Ipsa namque propter spiritum sanctum pignus accepit. sine quo non
remittuntur ulla peccata. ita ut quibus remit-
tuntur uita consequatur eterna. Magis enim propter futurum
iudicium fit remissio peccatorum. In hac autem uita
quod scriptum est usque ad os uala. Graue iugum super filios
adam usque ad idem sepulture. in matrem omnium adie-
xit de uentre matris eorum ut etiam paruulos ui-
deamus per lauacrum regenerationis diuisorum malorum
afflictione cruciari. ut intelligamus quod agitur
salutaribus sacramentis magis ad spem futurorum bo-
norum quam ad redemptionem et ademptionem presentium
pertinere. Multa etiam hic uidentur ignosci et nul-
lis supplicibus uindictari. sed eorum penes reseruantur
in posterum. Neque enim frustra ille proprie dicit dies
iudicii quando uenturus est iudex uiuorum et mortu-
orum. sic etiam iudicantur aliqua hic. Etiam si
remittuntur perfecto iustitiam sancto non nocebunt. Ipse
ea de quibusdam temporalibus penis que in hac uita
peccantibus irrogantur eis quorum peccata delentur.
ne reseruentur in finem aut apostoli. Si enim non ipsos ui-

dicarem. ad nō iudicarem. Cū autē iudi-
ad nō corripimur ne cū mundo dāpnemur.

Creduntur a quibus **De his qui fideliter credunt**
etiam hi q. xpi nom. in se inquantur. et in Luacro
iecclesia baptizant. nec ab ea ullo scismate tberesi
pcedent in quantalibet scelerib. uiuant. que
nec diluunt penitendo nec elemosinis redimant.

.s. i. eis usq. ad huius die uite ultimū p. tina
cissime pseuerant salui fitti pignē. licet p. mag
nitudine scelerū flagitiorūq. ducturno n. tam
etno igne puniri. S. qui hoc credunt humana
quidā beniuolentia in falli iudent. Nā scripta
diuina aliud cōsulta uidet. Librū autē de hac
questione cōscripsi. cui titulus ē de fide et opib.
ubi scdm scripturas scis qntū dō adiuuante po
tū demonstrauit eā fide saluos facere qm satis
euidēt exp̄ssit paulus apt̄s dīcs. In xpo enī ihū
neq. circūcisio ^{quo} uala ^{qua} neq. p. p. tū. s. fides que p
dilectionē opat. Si autē male opatur enī bene.
p. culdubio scdm iacobū aptm mortua ē isem
et ipsa. q. rursus ait. Si fide q. dicit se habere.
opa autē n. habet. nūq. poterit fides saluare eū.
P. orro si homo scelerat p. p. sola fide ^{ipsa} pignē saluat.
et sic ē accipien dū q. d. ait apt̄s paulus. Ipse autē
saluus erit sic tam quasi pignē. Poterit q. saluare
fides sine opib. et falsū ē q. d. dixit coapt̄s ei iacob.
falsū erit et q. d. dicit paulus dīc. Nolite inq. errare.
neq. fornicatores. neq. ydolis seruientes neq. a
dulteri. neq. molles. neq. masculoz cūbatores.
neq. fures neq. auari neq. ebriosi neq. maledici.
neq. rapaces regnū dī possidebunt. Si etiā iustis
pseuerantes criminib. tam p. p. xpi fide salui
erunt. qm in regno dī n. erunt. S. quō hec aptica
manifestissima et p. tissima testimonia falsi ēē
impossunt.

& tam katho
lici sunt

lxxv.

Ubi qd oblatum **Quid nichil debet pponi xpo.**
et cu e debet q sup edificat sup fundamtu qd
e xpc n auru argenti lapides piosos. s; ligna fe-
nu stipula debet eni dictu e q pigne salu er.
qm fundamtu merito n pibunt. sic e itellig
endu ut his manifestis non uideat ee ctariu
ligna qppe x fenū. 7 stipula n absurde itelligi
posst reru scaru quauis licite cessay tales
cupiditates uitamitti sine dolore n possit. Cu
aut iste dolor urit si xpi fundamtu habet
icorde locu. idē ^{ut} ei nichil ante ponat. 7 ma-
ut hoc qui tali dolore urit reb quas ita dilig
magis carere qm xpo. pigne fit saluus. Si aut
res huiusmodi tēporales ac seculares tempore
tēptationis maluerit tenere qm. xpm. n cu infun-
damtu habuerit qui hoc priore loco habuerit.
cu in edificio pri n sint aliqui qm fundamtu.
Ignis eni de quo eo loco ait apls talis debet intel-
ligi ut ambo p eu transcant idē xq edificat
sup hoc fundamtu aurū argentū lapides pē-
osos. & qui edificat ligna fenū stipula. Cu
enī hoc dēxsa a diuine. Unū cuiq; opus quale
sit ignis pbat; si cui opus pmanerit qd sup
edificauit mercedē accipiat. Si cui aut opus
exustu fuerit dāpnū patietur. ipse aut saluus
erit sic tam quasi pigne. Non q unū s; utriq; op
ignis pbat. ^{apre} Est quidē ignis tribulationis trib-
ulatio. de quo alio loco scriptū ē. Vasa figuli
pbat fornax. & homines iustos tēptatio tribu-
lationis. hic ignis in hac uita ^{iteri} facit qd apls di-
cit. Si acciderit duob fidelib uni scilicet cogit
anti que s di & qm placeat dō hoc ē edificanti
sup xpi fundamtu. aurū argentū. lapides pti-
osos. Alteri aut cogitanti que s mundi qmodo

sup xpm
qd eueru.

placet uxori idē edificium. Quod si fundamēti
liqua fenu stipula. ^{et} quia si di
lexit quoy amissione et licet. ^{et} exiret aut edificatio
hui quō sine dolore n̄ perirent que cū amore
possessa s̄. Sed qm̄ alterutra cōditione p̄posita
ei potius malit carere qm̄ xpo. nec timore am
ittendi talia deseruit xpm̄. qm̄ uis doleat
cū amittit. saluus ē quidē sic tam̄ quasi pig
nē. quia urit eū dolor rerū quas ^{et} dilexerat
amissay. s; n̄ subūtit neq; cōsumat fundamēti
stabilitatē atq; incorruptionē ^{et} unitam. Tale
aliqd̄ etiā p̄ hanc fieri uitā incredibile n̄ est.
Lxxvi. & utrū ita sit queri pot. & aut inueniri aut
latere in ullos fideles pignē quendā purgato
rū. quanto magis minus ue bona penitētia
dilexer. tanto tardī t̄ cū saluati. n̄ tam̄
tales de quib; dictū ē qd̄ regnū dī n̄ possidebūt.
ubi cūenient penitentib; eadē crimina rem
ittent. Conuenient aut̄ dixi ut steriles in e
limosina n̄ sint. quib; tam̄ tribuit scriptura
diuina ut earū tantū fructū se imputatu
rū p̄nuntiat dñs dextris. & earū in sterilita
tē sinistris. quando his dictus ē. Venite bene
dicti patris mei percipite regnū. qd̄. u. p. illis aut̄ ite in
etnū ignē;

Qui facit elemosinā sibi non blandiat.
Lxxvii. Sane cauendū ē ne quisq̄m existimat infanda
illa crimina qualia q̄ agunt regnū dī n̄ pos
sidebūt cotidie p̄petranda & elemosinas cot
tidie redūda. Immo ē q̄ppe uita mutanda
& elemosinas de peccatis p̄teritis ē p̄petrand
ds. n̄ ad hoc em̄dius quodā ut easēmp liceat
impune cōmittere. Remini enī dedit laxa
m̄tū peccati qm̄ uis miserando deleat iā facta <sup>homi
num</sup>
peccata. si satisfactio cōgrua n̄ negligatur.

Si quis ex corde nō dimittit. nec sibi dimittit.

Decoradimus. *peccatis sine quib⁹ lxxviii.*

hec uita nō ducit cor. *omnino* oratio satisfacit
fidelium. Corū ē enī dicere. Lat nō qd i celis.
Qui iā patre regenerati s ex aqua & spū. *omnino* dēla
quippe hec oratio dñica minima & cotti
diana peccata. dēla etiā illa a quib⁹ uita
fidelium scelerata gesta. s penitendo imelū
mutata discedit. Sed quē admodū dicitur
ueracit^r dimitte nob debita nrā. quō nō de
s que dimittant^r. ita ueracit^r dicit^r. sic & nō
dimittim^r debitorib⁹ nrīs. id ē fiat qd dicit^r.
quia & ipsa elemosina ē uenia petenti hōi
ignoscere. Ac p hoc a domīa que utili misēdia
sunt uale qd ait dñs. Date elemosynā. &
ecce omīa munda s uobis. *Qd sint genera*

lxxix.

Non solū q qui dat esurienti *elemosinarū.*

esurienti potū. nudo uestimētū. pēgr
nanti hospitū. fugienti latibulū. egro t
ieluso uisitationē. captiuo redēptionē.
debili subuectionē. ceco dēductionē. tristi
cōsolationē. nō sano medelā. erranti uia. de
liberanti cōsiliū. & qd cūq; necessariū ē in
digenti. uerū etiā qui dat ueniā peccanti.
elemosinā dat. & qui emdat uerbere in quē
potestas datur t cohercē illū aliqua disci
plina. & tam peccatū ei q ab illo lesus aut
offensus ē dimittit ex corde. t orat ut di
mittat ei. nō solū in eo qd dimittit atq; orat.
uerū etiā in eo qd corripit & aliqua emen
datoria pena plectit. elemosinā dat. quia
misericordiā facit. *Q*uia enī bona pstant^r
iuitis. quando eorū cōsiliū utilitati. q ipsi
sibi ueniunt ēē inimici. *Amici u eorū*

nō uoluntati.

Lxxx.

potius^{illi} quos inimicos putant. credunt er-
rando mala p bonis. nec mala apian
p malis debent. Multa itaq; s genera elemosi-
narū. que cū facim. adiuvam ut dimittant
nob peccata nrā. s nich ē maius qua ex corde
dimittim qd inob quisq; peccam. Minus enī
magnum ē erga eū ēē benivolū siue etiā benefi-
cū qui tibi nichil mali fecerit illud multo
grandi & magnificentissime bonitatis ē. ut
tuū qq; inimicū diligas & ei qui t malū vult
& si pot facit tu semp bonū uelis faciasq; qd pos-
sis audies dicentē ihm. Diligite inimicos vros
benefacite his qui uos oderunt. & orate p his q
uos psequuntur. S; quo pfectoꝝ ista filioꝝ di
quo quidē se debet omīs fidelis extendere. &
humanū animū adhuc affectū orando dīm
secūq; agendo luctandoq; pducere. tū quia
hoc tā magnū bonū tantē multitudinis ē.
quantū credim exaudiri cū ioratione dr. Di-
mitte nob debita nrā sic & nos d. d. n. Leu du-
bio ūba sponsionib; ei implent. si n dū homo
q ita pficit ut etiā inimicū diligit. tam qndo
rogatur ab homine q peccauit in eū ut ei di-
mittat dimittit ex corde. q etiā sibi roganti
utiq; uult dimitti cū orat & dic. sic & nos di-
mittim debitorib; nrīs. lā ū qui eū in quē
peccauit hominē rogat si peccato suo mou-
etur ut rogat nē adhuc putandus inimicus
ut eū diligere sit difficile sic erat quando in-
imiciā exercēbat. **Qd n dimittunt nisi peccā**

Lxxx.

Lxxxii.

illi memor ex
empli. q i eru
ce pendens p
suis exorauit
psecutorib; su-
isq; amonuit
dicens. Dilig.

idē sic dimitte
debita nrā rogā-
tib; nob. sic nos
dimittim rogan-
tib; debitorib;
nrīs.

Lxxxiii.

Quisquis aut roganti sua n cognoscit.
& peccati sui penitenti ex corde suo n dimittit.
nullo m existimat adno sua peccata dimitti
quo mtrari ueritas n pot. Quē ū euāgū lateat

videtur sine leuitate. Si dixerit ego sum uentus.

quod est in uentibus. In hac uita posita sen

tentia uehementi comitatu dicens. Si enim dimiseris

terris hominibus peccata eorum. dimittat et uobis pat

ris celestis peccata uestra. sicut non dimiseritis hominibus

nec patris uestrum dimittat uobis peccata uestra. Nota magni to

nitruum. quoniam exprogriscit non dormit sed mortuus est. et tamen

potens est ille et mortuos suscitare. **Quid incontinentes ad**

que sunt aut leuia que graua mittunt in uobis re

peccata. non humano sed diuino sunt pensanda iudicio. dunda.

videmus enim quedam quoque ab ipsis apostolis ignoscen

do fuisse concessa. quale illud est quod uenerabilis paulus

cum quibus ait. Nolite inuicem fraudare nisi ex

sensu inuacetur oratio. et ad ipsum iterum reuer

tum neceperit uos sathanas propter incontinentiam uestram.

Et putari possit non esse peccatum misceri scilicet cum

quibus non filiorum pereandorum causa quod bonum est nup

tiale. scilicet uoluptatis. fornicationis siue ad

ulterum siue cuiusque adulterium immundicie mor

tiferum malum. quod etiam turpe est dicere quod potest tem

ptante sathana libido pertrahere incontinentium et

deuorum infirmitas. Possit hoc putari uideri non esse

peccatum. nisi ad didicisset. hoc autem dico secundum ueniam

non secundum impietatem. Quis autem iam negat non esse peccatum. cum

dari ueniam apostolica auctoritas fateatur. tale quiddam

est ubi dicitur. Audet quisquam uestrum aduersus alterum ne

gotum habens iudicari. apud iniquos. et non apud sanctos.

et paulo post. Scitatis igitur uoluntas si habueritis inquit

eos qui contemptibiles sunt in ecclesia. hos constituite ad iudi

candum. aduersus eundem uobis dico. sic non est inter

uos quisquam sapiens qui possit inter fratrem suum

iudicare. sed fratrem cum fratre iudicet. et hoc apud infi

deles. Nam et hic possit putari non esse peccatum habere

iudicium aduersus fratrem sed tantum in id extra ecclesiam

uellet iudicari nisi seipsum ab iudicio
 omnino delictum esse quodammodo habere
 sine qua hoc na ex parte iudicet se
 habere negotium. si iniquitate se pati quoniam uellit
 a se iudicium sententia remoueri. continuo
 talis cogitationibus et excusationibus occurrit
 atque ait. Quare nimis iniquitate patimur.
 quare non potius fraude patimur ut ad illud
 redeat quod dominus ait. Siquis uoluerit tunicam
 tua tollere. et iudicio tecum pone. dimitte
 illi et pallium. et alio loco. Qui abstulerit inquit tua.
 noli repetere. et habuit itaque suos de secularibus rebus
 cum aliquo habere iudicium. ex qua doctrina
 apostolus dicit esse delictum. cum sint in ecclesia talia
 iudicia finiri in fratre fratribus iudicantibus
 extra ecclesiam uero tribuit uetat. Manifestum est
 etiam hic quod secundum ueniam concedat infirmis. Ipsi
 hec atque huiusmodi peccata talia licet his mi
 nora. que sunt uerborum et cogitationum offen
 sionibus apostolo iacobo existente atque dicente.
 In multis enim offensus. et omnis deo oportet. ut cotidie
 crebro solemus atque dicamus. Dimitte nobis de
 bita nostra. nec in eo quod sequitur misericordiam. Sic et nos
 dimittimus debitoribus. *4. Quid nichil possumus*
Hoc iam dicam quod quidem *perficere per nos.* hic dicit.
 in malis opusculorum meorum locis iam sepe dixi. Quia
 excusis peccamus. aut nichil uidendo quod facere
 debeamus. aut non faciendo quod debere fieri
 iam uidemus. quorum duorum illud ignorantie malum.
 hoc infirmitatis. contra quod quidem pugnare.
 nos conuenit. et perfecto uincimur nisi diuinitus ad
 uiuemus. ut non solum uideamus quod faciendum sit. si etiam
 accedente sanitate dilectio iusticie uincat. *delectatio*
 in nobis earum rerum delectationes. quas et habere

ostendere

sententiam

occi.

ece nati sunt. Resurrexerunt enim cum matribus
 eorum; nati sunt enim cum matribus. atque
 morientur cum matribus. **¶** Unde primum occurrit de abortiuis foetibus ques-
 tio; qui iam quidem nati sunt uteris matrum. sed non
 ita ut renasci possint. Si enim resurrecturos
 esse dixerim de his qui iam formati sunt tolerari po-
 test ut cumque quod dicitur. Informes uero abortus.
 quas non pelui perire abiret sic semina que
 concepta non fuerunt. Sed quis negare audeat. &
 si affirmare non audeat. id actura resurrecti-
 one. ut quidquid forme defuit impleatur. atque
 ita non sit perfectio que accessura erat tempore.
 quemadmodum non erunt uitae que accesserant
 tempore. ut neque in eo quod aptum est egruum dies
 allaturi fuerant natura fraudetur. neque ideo
 quod aduersum atque contrarium dies attulerant. natura
 turpetur sed integretur quod nondum erat integrum.
 sic instaurabitur quod fuerat uitatum. Ac pro hoc ser-
 pulosissime quidem ut doctissimos queri ac
 disputari potest. quod utrum ab homine inueniri
 possit ignoro. scilicet quando incipiat homo
 uiuere in utero. utrum sit quedam uita & occulta
 que nondum motibus uiuentibus appareat. Nam ne-
 gare iuxisse puerperia que propterea membrum
 excruciant & eieciunt ex utero praegnantium ne
 matres quae si mortuae ibi relinquantur occidant.
 impudentia nimia uideantur. Ex quo autem
 incipit homo uiuere. ex illo utique iam mori potest. mortuus
uero
 ubi cumque potuit mors euenire. quam ad resur-
 rectionem non pertineat mortuorum repperire non possunt.
 Neque enim & monstra que nascuntur & uiuunt
 quamlibet cito moriantur. aut resurrectura
 negabuntur. aut ita resurrectura credenda sunt.

uero

in ^{quibus} ~~monstris~~ ^{monstris} ~~de quo~~ ^{de quo} ~~staret~~ ^{staret} fidelissimi ^{qui} eum
 uiderunt retulerunt. ^{scilicet} memorie ieronimi
 p^{ro}pheta scriptum reliquit. Absit inquam ut unum
 hominem duplicem ac n^{on} potius duos q^{ui} fut^{urum}
 fuerat figemini nascerent^{ur} resurrecturos ex
 istumem. Ita cetera que quicq; singuli par
 tus tampl^{us} aliquid habendo. t^{amen} quadam ni
 mia deformitate monstra dicunt. adhu
 mane nature figuram resurrectione reuo
 cabunt. ita ut singule anime singula sua
 corpora obtineant. nullis coherentib^{us} quibus
 humanus corporis c^{on}plet integritas. Non aut^{em}
 perit d^{omi}n^{us} t^{er}rena materies. de qua mortalium
 creat^{ur} caro. si in puluere cinerib^{us} soluat^{ur}
 quos libe^{re} altius aurasq; diffugiat. in quacumq;
 alio^{rum} corp^{or}u^m substantia t^{amen} ipsa eleme^{nta}
 soluat. in quocumq; animalium hominum
 cibum cedat. carneq; mutet. illi anime hu
 mane puncto ^{cor}temporis redit. que illam pri
 mit^{us} ut h^{oc} fieret. cresceret. uiueret anima
 ut. Ipsa igit^{ur} materies t^{er}rena que disce
 dente anima fit cadauer. n^{on} ita resurrec
 tione reparabit^{ur}. in alias atq; alias aliarum
 rerum species. formasq; uestiunt. quamuis ad
 corpus redeant. unde delapsa sunt. ad
 easde^m quoq; corporis partes ubi fuerint
 redire necesse sit. Alioquin si capillus
 redit qui ta^m crebro consura detrah^{it}.
 si unguis unguib^{us} ^{non} totiens demsit
 erectio. immoderata indecens coctan
 tib^{us} i^{tem} resurrectione carnis n^{on} credentib^{us}
 occurrit infirmitas. Sed que admodum

homines

De etia^m que
 cuq; coherentia
 a nata fuerat
 si seorsu^m sibi sin
 gulis sua m^{em}bra
 gestantib^{us}

ut ea que
 dilabuntur

liquefceret autem etiam si
flaret in massam. et ea uel artifex rursus
ex illius materie quantitate reparare.
nichil intesset ad eius integritatem que par
ticula materie cui membro statue re
dderet dum tam totum ex quo constituta fue
rat restituta resumeret. Ita deus mirabiliter
et ineffabiliter artifex. de toto quod caro nostra
constiterat. eam mirabili et ineffabili celeritate
restituet. nec aliquid attinebit ad eius inte
gritatem. Utrum capilli ad capillos redeant.
et ungues ad ungues. an quicquid pierat.
eorum mutetur in carnem. et in partes alias re
uocet corporis curante artificis prouiden
tia nequid indecens fiat. Hec illud est
consequens ut idem diuersa sit statura reui
uiscentium singulorum quia fuerat diuisa
iuuentium aut macriorum eadem materie. aut
pingues cum eadem pinguedine reuiuif
cant. si hoc est in consilio creatoris ut
ineffige sua cuiusque proprietate discernibi
lis similitudo seruetur. in ceteris autem
corporis bonis equalia cuncta reddo
ant. ita modificabitur in uno quoque
materies. ut nec aliquid ex ea peat.
Et quod alicui defuerat ille suppleat. qui
etiam de nihilo quod uoluit potuit operari.
Si autem in corporibus resurgentium ratio
nabilis inequalitas erat. sic est uocum
quibus cantum implet. hoc fiet de cuiusque
materie sui corporis. quod in homine
reddat angelicis cetibus. nichil incon
ueniens eorum ingerat sensibus. Indecorum

f.
resurgendi
era

h. 8.

sine ulla uicio. sine ulla deformitate 7 one.
 sine ulla corruptione. sine difficultate.
 in quib' tanta facilitas quanta felicitas erit.
 ppter qd spiritualia dicta sūt. cū pcul dubio
 corpora futura sūt nūspc. S; sic corpus nunc
 animale dīr qd totū corpus nē anima. ita
 ē spāle corpus erit. corpus tū nūspc erit. Qd nū

animale est quod totum corpus in nro spere erit. Quid nro
 te spale corpus erit corpus in nro spere erit. Quid nro
 Quicunque uero ab illa predicatione baptismi penam tenent.
 massa que facta est per hominem primum nro libant
 nisi per unum mediatorem dei et hominum. resurget
 quidem etiam ipsi unusquisque cum sua carne.
 sicut cum diabolo et eius angelis puniantur. Utrum
 sane cum uitiis et deformitate suorum corporum
 resurgant quicunque in eis uitiata et deformia
 membra gesta sunt. inquirendo labore quod opus est.
 neque enim nos fatigare debet incerta eorum habitu
 do et pulchritudo. quorum erit certa et sempiterna
 damnatio. Nec moueat quoniam erit in eis corpus
 incorruptibile si dolore poterit. aut quoniam cor
 ruptibile si mori impoterit. Non enim uera
 uita nisi ubi felicitate uiuit. nec uera incorrup
 tio nisi ubi salus nullo dolore corrumpitur. Vbi
 autem infelix mori non sinitur. affligit ipsa cor
 ruptio non finitur. Nec in scripturis sed in mor
 dictum. Nec prima tamquam suum corpus anima re
 linquere cogit. nec secunda qua penale corpus a
 nimam relinquere non permittit homini accid
 issa si non peccassent. Mitissima sine omnium pe
 na erit eorum qui preter peccatum quod originaliter tra
 xerunt nullum insuper addiderunt. et in ceteris que ad
 diderunt tanto quisque ibi tolerabiliorem habebit
 damnationem quanto hic minorem habuit iniquitatem.

ut ita dicā.
 mors ipsa n̄
 mori. ubi
 dolor penitus
 n̄ intrinsecus.

C. VII.

Rogamus te. *Cur unum mium illi iudicium.*
Anglis & hominibus. *pena. te sci*
sciant plenius quid boni ei contulerit. *quā. tūc*
rebus ipsis evidenti apparebit quod ipsi salmo scri
ptum est. *Miam & iudicium cantabo tibi dñe. quia*
nisi piderit miam nemo libatur. *an pde*
bitum iudicium nemo dāpnat. *Tunc nō latebit*
quod nō latet eū de duobus parvulis unum esse. *as*
sumendus p miam & alius p iudicium relinquen
dus. in quo is qui assumeretur agnosceret quod
sibi p iudicium deberet nisi mīa subvenisset.
Cur ille potius quam iste fuerit assumptus cū
causa una esset ambobus. & cur apud quosdam non
facte sunt virtutes. que si facte fuissent egis
sent utique penitentiam. & facte sunt apud eos qui
fuerant credituri. aptissime namque dicit dñs.
Et corozaim. & bethsaida. quia si in tyro
& sydone facte essent virtutes que facte sunt
inte. oī in celis & cinere penitentiam egissent.
Nec utique iuste dñs noluit saluos fieri cū pos
sent salui esse si uellent. Tē in clarissima sap
ientie luce uidebitur quod nō prius fides habet
ante quam manifesta cognitione uideat quam
certa & ineffabilis & inmutabilis & efficacissima
sit uoluntas dī. quam multa possit & nūclit.
Nihil autem uelit quod nō possit. quodque sit uerum quod
ipsalmo canit. *Dñs autem noster sursum in celo & intra*
omnia quaecūque uoluit fecit. & quod utique nō sit ue
rum si aliqua uoluit & nō fecit. & quod ē indignius
idō nō fecit. quam nō fieri & quod uolebat omnis uo
luntas hominis impediunt. Non ergo sit aliud
nisi omnis fieri uelit & sinendo ut fiat & ipse
faciendo. **N**ec dubitandum ē dñm facere bene
etiā sinendo fieri quaecūque sunt male. **N**on

illi hoīes

c. vi.

enī hoc nisi iusto iudicio sint pfecto bo
nū ē. *Cur igitur ea que ma*
la s iniquitate mala s nōt bona. nō ut nō
solū bona s etia ut mala sint bonum ē.

*R*ā nisi esset hoc bonū ut essent mala nul
lo mēe sinerent ab omnipotente bono cui
pculdubio quā facile ē quod uult face.
tā facile ē qd nō uult ēē sinere. hoc nisi cre
dam pclitāt ipsū nre cōfessionis inuicū.
qua nos idm patrē omnipotentē credere
cōfitem. neq; enī ob aliud uocatur omips
ueracit nūquō quicqd uult pot. nec
uoluntā cuiuspiā creature uoluntatis
omnipotentis impedit effectus *Cur nō omēs*

Quā obre uidendū est quē homines saluantur. c. vii.

*Q*uāmodū sit de clō dictū quia hoc ueris
sime apls dixit. *Qui omēs homines saluos*
fieri. Cum enī nō omēs s plures nō sint sal
ui uidet utiq; nō fieri quod dī uult. hu
mana scilicet inpediente uoluntate dī.
Quando enī querit causa. cur nō omēs salui
fiant responderi solet quia hoc ipsi nōt.

*Q*uidē dici de paruulis nō pot quoy nō dū ē
nolle seu uelle. Itā qd infantuli motū fa
ciunt si cederetur eoy uoluntati ēē tri
buendū quando baptizant cū resistunt.
quantū possunt. Itā nolentes eos saluos fieri
dicerem. Sed ieuaglio dñs cōpellans impiā
ciuitatē ait. Quotiens uolui cōgregare fi
lios tuos sic gallina cōgat pullos suos sub
alas & noluisti. tāqm dī uoluntā supata sit
hominū uoluntate. & infirmus nolendū
impedientib nō potuerit facere omnipot
entissim qd uolebat. Et ubi ē illa omnipo

multo

inducaret

apli.

uoluntate

fecit. An potius colligi noluit. S; ea quod nolent
filios ei collegit ipse quos uoluit. n̄ quedā
uoluit & fecit. quedā u uoluit & n̄ fecit. s;

omnia quaecūq; uoluit fecit. Quis por
ro tā impie desipiat ut dicat dñm malas
hominiū uoluntates quas uoluerit ^{qui and uoluerit &} ubi uo
luerit ibono n̄ posse euertere. s; cū fac per
miam fac. Cū aut n̄ fac. puiditū n̄ facit.

qm̄ cui uult miseret & quē uult obdurat.
d ut diceret apls grām cōmendabat. ad cui
cōm̄dationē de illis geminis in rebecca uirō
fuerat locut. quib; n̄dū natis t̄ aliquid agen
tib; bonū seu malū ut scdm̄ electionē & p̄p̄t
di p̄positū manere n̄ ex opib; s; ex uocatione
dictū ē ei. Quorū seruā minor. p̄p̄t qd
adhibuit alterū p̄p̄t cū testimoniū. ubi
scriptū ē. iacob dilexit. esau aut odio habuit.

S; sciens aut quē admodū posset hoc p̄mouere
qd dictū ē eos qui penetrare itelligendo n̄
possunt hāc altitudinē grē. Quid ḡ dicemus.
ait. Nūq̄d iniquitas ē ap̄ dñm. Iniquū enī ēē
uideat. ut sine ullis bonorū malorū ue opum
meritis unū dñs diligit & alterū odio habet.

Qua uire si futura opa t̄ bona hui t̄ mala illi.
que utiq; dñs p̄scibat uelle itelligi. neq̄q;
diceret n̄ ex opib; s; diceret ex futuris opib; eoq;
in istā soluere questionē. immo qm̄ solui
op̄ esset faceret questionē. Huius enī respon
dissā absit idē absit ut sit iniquitas apud
dñm. max ut p̄bare. nulla dī iniquitate
hoc fieri. Moysi enī dicit. Inquit miserebor
^{dicat}

ja i celo - int
ra

C. viii.

insipient

C. ix.

absit

Nulla

...perat digno. su
 ...idigno. Deniq. i fert & diu. Igit
 inuolentis neq. currentis. s; miserantis e di.
 Ambo itaq. gemini natura ire filii nascebant
 nullis quid e opib' p'p'is. s; originalit' exada.
 iunculo dāpnatione obstricti. S; qui dix
 miserebor cui misertus ero. Iacob dilex per
 miam gratuitā. Esau aut odio habuit per
 debitū iudiciū. Qd cū deberet ambob'. alte
 ra in alio agnouit. n̄ desius distantib' me
 ritis eē glāndū qd i eade causa idem sup
 pliciu iurrit. s; de diuine grē largitate.
 q n̄ uolentis neq. currentis s; miserantis e di. *remis*

Altissimo quippe ac saluberrimo sacramento uni
 uersa facies atq. ut ita dixerim uultus scāru
 scripturarū bene ituenis id admonere iuenit
 ut qui gloriatur in dño gloriatur. Cui aut di
 miam cōm dasset in eo qd ait. q n̄ uolentis
 neq. currentis e di. deinde ut etiā iudiciū
 cōm daret. quō in quo n̄ sit mīa n̄ iniquitas
 sit s; iudiciū. Non e q̄ppe iūctas ap̄ dñm. cti
 nuo subiunxit atq. ait. Dicit enī scriptura
 pharaoni. Quia ad hoc te excitauī. ut osten
 dā uite potentiā meā. ut adnuntiatur
 nom̄ meū in uniuersa t'ra. quib' dictis utriūq. e
 cludens idē mīam & iudiciū. inqt q̄ cui uult
 miseret. & quē uult obdurat. Miseret inqt *scilicet*
 magna bonitate. obdurat nulla iūctate. ut
 nec libatus de suis meritis gloriatur. nec dāp
 natus nisi de suis meritis cōqueratur. Sola enī
 grā redeptos discernit ap̄ditis. quos iūna per
 ditionis cōreuerat massā. ab origine causa

homo. etiam si dicitur. quod homo est
liber. etiam si dicitur. quod homo est
liber. etiam si dicitur. quod homo est

sister. tamquam propter malum. etiam si
pandus. quia deus cui uult miseretur. et qui
obdurat. Absit utpote ex nos hoc dicere quod
respondisse uidemus apostolum. O homo tu quis es
quod respondeas deo. Numquid dicit figuratum ei qui
se finxit quare me sic fecisti. Numquid non habet
figulus potestatem luti ex eadem massa facere
unum uas in honorem et aliud in contumeliam. Hoc
loco enim quidam stulti putant apostolum in respon-
sione defecisse. inopia reddende rationis re-
pulsisse contradictoris audaciam. Sed magnum habet
pondus quod dictum est. O homo tu quis es quod res-
pondeas deo. In talibus questionibus ad sue capa-
citate considerationem reuocare hominem. ubi
quidem breui sed re ipsa magna. Est redditio
rationis. Si enim hec non capit quis est quod responde-
as deo. Si enim capit. magis inuenit quid res-
pondeat. Videret enim sic ^{capit} uniuersum genus
humanum tam iusto diuino iudicio in apostata ^{in apostolica}
radice damnatum ut etiam si nullus inde
liberetur. nemo recte possit uitupare dei iusti-
ciam. et qui liberantur si oportuisse liberari ut
ex pluribus non liberatis atque in damnatione uis-
sissima de relictis ostenderet quod meruisse
uniuersam desperationem. et quod etiam istos debitum iudi-
cii dei duceret. non et indebita misericordia subueni-
ret. ut uolentium de suis meritis gloriari omne
os obstruat. et quod gloriatur in domino gloriatur. Hec sunt
magna opera dei exquisita in omni uoluntate eius.
etiam sapienter exquisita. ut cum angelica huma-
naque ^{et oratione} natura peccasset id est non quod ille sed quod uo-
luit illa fecisset. per eandem creature uoluntatem

aput

. c. x. .

in factis qd errant noluit. et ipse qd
 noluit non fecit. et ipse summe bonu
 ratione qd iuste pdestinavit
 ad pena. et adeo salutē quos benigne pdes
 tinavit ad vita. Quantū enī ad ipsos atti
 ne qd d's noluit fecer. quantū ū ad om̃i po
 tentiā di nullo m̃ id efficere ualuer. Hoc
 qppe ipso qd ctra uoluntatē ei fecer. de ip
 sis facta ē uoluntas ei. Ip̃tea nāq. magna opa
 dñi exq̃sita i om̃is uoluntates ei. ut miro &
 ineffabili m̃ n fiat p̃ter ei uoluntatē. qd etiā
 ctra ei fit uoluntatē. q n fieret nisi sineret.
 nec utiq. nolens finit s; uolens. nec sineret
 bonū fieri male nisi omp̃s. de malo bene
 facere posset. Qd si boni sunt mala uolunta
 etia.

facere posset. *Qd si bona sunt mala uoluntate*
Aliquando aut bona uoluntate *nichil p'sint.* c. xi.
 homo uult aliqd qd ds n' uult etia ipse bo
 na multo ampli' multoq; certi' uoluntate.
 q' illi' uoluntas mala nuqm ee pot. tamqm
 si bon' fili' patre uelle uiuere. que ds bona
 uoluntate uult mori. Et rursus fieri pote
 ut hoc uelit homo uoluntate mala qd ds
 uult uoluntate bona. uelud si ~~bon'~~ malus fi
 li' uult patre mori. uelit & hoc etia ds. Nem
 pe ille qd n' uult ds. iste uult qd uult ds. &
 tam bone diuoluntati pietas illi' poti' c' sonat
 qm uis aliud uolentis qm hui' ide uolentis im
 pietas. Intu' int' e qd uelle homini qd do con
 gruat. & ad que fine sua quisq; ferat uolun
 tate. ut app'bet aut rep'bet. q' ds quisda uo
 luntates suas utiq; bonas implet p' maloz ho
 minu uoluntates malas. sic p' uideos malu
 los bona uoluntate patris p' nobis xpc occisus e.
 Qd tam bonu factu e ut apl's petrus quando

Unitates proq. fidei in quib. a. d. 130.

Quæ quæ etiam cū mala irrogat iusta ē. a qđ pfecto
que iusta ē mala cē n̄ pot. Ds q̄ om̄p̄s siue
p̄m̄iam cui uult miseret̄ i quē uult obd [siue]
urat p̄uiditū. neq; inique aliqđ fac. nec
n̄ uolens quicq̄m facit. 7 om̄ia quēcūq; uult
facit. De p̄ hoc cū audim̄ i sacris lit̄is legim̄
qđ uelit om̄s homines saluos fieri. n̄ tam̄ idō
debem̄ om̄ipotentissime di uoluntati aliqđ
derogare s; ita itelligere qđ scriptū ē. qui om̄s
homines uult saluos fieri. tamq̄m diceret̄.
nullū hominē fieri saluū n̄ quē fieri ipse uo
luerit. n̄ qđ ullus sit hominū nisi quē fieri
saluū uelit. 7 idō sit rogandus ut uelit. quia
necesse ē fieri si uelit. De orando dō q̄ppe ait [c. xv.]
ap̄ls cū hoc diceret. Si enī itelligim̄. 7 qđ i euāgio
scriptū ē. q̄ illuminat om̄nē hominē uenien
tē i hunc mundū. n̄ q̄ nullus ē hominū q̄ n̄
illuminet̄. s; q̄ nullus n̄ ab ipso illuminatur.

C XVIII.

qđ null' fi
it n̄ quēue
let

ut certe sic dictum est quod unusquisque suum suum
 uos fieri. et dicitur quod unusquisque suum suum
 quod unusquisque suum suum. et dicitur quod unusquisque suum suum
 noluit apud eos quos dicit acturos fuisse pe-
 nitentiam si fecisset. sed ut omnes homines omne
 generis hominum intelligam. per quas cumque differen-
 tias distributum. reges. priuatos. nobiles. igno-
 biles. sublimes. humiles. doctos. indoctos. inte-
 gri corporis. debiles. ingeniosos. tardicordes.
 fatuos. diuites. pauperes. mediocres. maiores.
 feminas. infantes. pueros. adolescentes. iuue-
 nes. senes. iuniores. in linguis omnibus. in moribus om-
 nibus. in professionibus omnibus. in uoluntatibus et sententiis
 uarietate innumerabili constituto. et si quid ali-
 ud est differentiarum in hominibus. Quid est enim eorum
 unde non deus per unigenitum suum dominum nostrum per
 omnes gentes saluos homines fieri uelit. et ideo
 faciat quia omnipotens uelle ianuit non potest quodcumque

Precepit enim apostolus. *Regibus iubetur. uoluerit. orare.*
 ut oraretur pro omnibus hominibus et specialiter pro *ad dicerat*
 regibus et principibus qui in sublimitate sunt deputati po-
 terant fastu et supbia seclari fidei christiane hu-
 militate orare. punde dicens. hoc bonum est
 coram salutare nostro deo. id est ut etiam per talibus oret.
 statim ut desperationem tolleretur addidit quod
 homines uult saluos fieri et ad agnitionem
 ueritatis uenire. hoc quippe deus bonum iudic-
 auit ut orationibus humilium dignaretur
 salutem prestare sublimium. quod utique iam uidemus
 impletum. Isto locutionis in dominus usus est in eu-
 anglio ubi ait phariseis. Decimatis mentem et ru-
 tam romie holus. Neque enim pharisei et quicumque
 alieni ponis tras alienas. omnia holera decimabas.
 Si ergo omne holus hic intelligimus omne generis holerum

seniores
 iuniores

xvi.

ab horre
 scere

alienigenas

na intelligere possunt illi omnes homines
omne genus bonum. Alio modo intelligi
potest. dum tam creatur. in cogitatione
potentem voluisse fieri factumque non est. quia
ne ullis ambiguitatibus si in celo et in terra sicut
eum veritas cantat omnia quecumque voluit fe-
cit. perfecto enim facere noluit quodcumque non fecit.

.cxvii.

Quia propter **Quomodo autem perdidit liberum arbitrium.**

etiam primum hominem deus in ea salute in qua
conditus erat custodire voluisse. eumque oportu-
tuno tempore per gentes filios sine interposi-
tione mortis ad meliora perduceret ubi non so-
lum non peccaret sed nec voluntatem peccandi ha-
bere posset. sed ad permanendum sine peccato sic
factus erat perpetuam voluntatem habiturum esse
perscissus. Quia vero male usum libero arbitrio
erat hoc peccaturum eum esse persciebat. ad hoc po-
tius preparabat voluntatem suam ut bene ipse
faceret etiam de male faciente. ac sic hominem
de voluntate mala non evaderet. sed nihil hominis
nisi impleret omnipotentis bona. Sic oportebat
enim primum hominem fieri. ut et bene posset
velle et male. nec gratis si bene. nec impune
si male. Postea vero sic esset ut male velle non pos-
set nec ideo libero caret et arbitrio. Multo
quodpe liberius erit arbitrium cum omnino non po-
terit servire peccato. Neque enim culpanda est vo-
luntas. aut voluntas non est. aut libera dicen-
da non est. quia beati esse sic volumus ut esse miseri
non solum volumus sed nequaquam velle possimus. Sic
enim anima nostra etiam non nolle infelicitatem. ita
nolle iniquitatem semper habitura est. Sed ordo per
mittendus non fuit. in quo deus voluit osten-
dere quoniam bonum esset animal rationale quod etiam

placuit.

.cxviii.

.cxix.

peccare. quoniam si non peccare non
possit. sic minor est. *autem*. i. tam
non potest non mori. quoniam maior fuit
iniqua non possit mori. Illa natura humana
perdidit liberum arbitrium. hinc acceptura est per
gratiam quam fuerat si non peccasset acceptura per me
ritum. quoniam sine gratia nec tunc ullum meritum esse
potuisset. quia et si peccatum in solo libero arbitrio
erat constitutum. non tamen iusticie meriti retine
re sufficiebat liberum arbitrium nisi partici
patione immutabilis boni diuinum aducto
rum preberetur. Sic enim mori est impotestate boni
uis cum uelit. nemo est enim qui non se ipsum ut nihil
aliud dicat nisi uescendo possit occidere. ad te
nendam uero uitam uoluntas non sufficit. sine adiu
torio siue alimtorum siue quorum cumque tutami
num desint. sic homo in paradiso ad se occiden
dum relinquendo iusticiam idoneus erat per uol
untatem. Itaque ab eo teneretur uita iusticie pa
rum erat uelle. nisi ille qui eum fecerat adiuua
ret. Sed per illam ruinam maior est misericordia dei quando
et ipsum liberum arbitrium liberandum est seruitute
cui dominatur peccatum cum morte. nec omnino
per se ipsum sed per solam dei gratiam que in fide christi posita
est liberatur. ut uoluntas illa sic scriptum est
ad deum preparetur. quia cetera dei munera capiamus
per que ueniamus ad munus eternum. Unde et ipsa uita. c. xx.
eterna que certe merces est operum bonorum dei gratiam
appellat apostolus. Stipendium inquit peccati mors
gratia autem uita eterna in christo ihesu domino nostro. Stip
endium pro opera milicie datur non donatur. deo dixit
stipendium peccati mors. ut mortem peccato non
merito illatam sed debitam demonstraret. gratia uero
non gratis est gratia non est. Intelligendum est quod etiam ipsa

namq. in
mortalita
tem.

illud

et per opem mili
cie redditur

in hac uita a resurrectione inpositum est

in hac uita a resurrectione inpositum est

in hac uita a resurrectione inpositum est

in hac uita a resurrectione inpositum est

Neq; negandū ē. **I**m mortuis oblationē p̄dē.

defunctorū animas pietate suorū uiuentiū

releuari. cū p̄ illis sacrificiū mediatori

offerit et elemosine in ecclesia fiunt. S; eis

hec p̄ s qui cū uiuerent hec sibi ut postea

possent p̄dē meruer. Ist enī quidā uiu

endi modus. nec tā bonus ut n̄ requirat

ista p̄ mortē. nec tā malus ut n̄ ei p̄ sint

ista post mortē. **E**st ū talis in bono ut hec

n̄ requirat. i. ē talis in malo ut nec eis ua

leat cū hec uita transierit ad uiuari.

Quo circa hic om̄e meritū cōparat quo possit

p̄ hanc uitā releuari q̄ sp̄iā t̄ grauari. Ne

mo aut se putet q̄d hic neglexit cū obierit ap̄

dn̄m p̄mereri. Non q̄ ista que p̄ defunctis

cōm̄dandis frequenter ecclesia illi aptice s̄

adūsa sententia q̄d dictū ē. **O**m̄s enī stabun̄

ante tribunal xp̄i ut referat un̄ quisq;

scdm̄ ea que corp̄ gessit siue bonū siue

malū. **Q**uā etiā hoc meritū un̄ quisq;

dū in corpore uiueret cōparauit ut ei

possent ista p̄dē. **N**on enī om̄ib; ista om̄

ib; p̄ sunt. i. quare non om̄ib; p̄ sunt n̄ p̄ p̄

differentiā uite q̄m quisq; gessit in cor

pore. **L**ur q̄ sacrificia siue altaris siue

quarū cūq; elemosinarū p̄ baptizatis de

functis hominib; offeruntur. **U**alde bo

nis q̄rā actiones. p̄ n̄ ualde bonis p̄p̄tia

tionēs s̄. p̄ ualde malis etiā si nulla erunt

ad iuuuata mortuorū. qualis enīq; minorū

ustificatur. regni incurus resurrectione

nyll. f;

...petitione
...magis eā
...Deinde tres ali.
...de pane cotidiano. de remissio
...de temptatione uitanda. At uō qd
...posuit scilicet sed liba nos ama
...lo iste nō posuit ut intelligerem ad illud sup
...qd de temptatione dictū ē pertinere. Idō qd ppeant
...liba 7 nō ait 7 liba tamqm̄ unā petitionē esse
...demonstrans. Noli hoc s; hoc. ut sciat unus qsq;
...In eo se libari a malo qd nō infert intēptationē.

Iam uō caritas quā duab; De fide. spe. 7 caritate. .c.xxviii.

istis idē fide ac spe maiore dicit apls quanto
uno quoq; maior ē in quo ē. Cū uō queritur utrū
quisq; sit homo boni nō querit quid credat aut qd
speret s; qd amet. Nā qui recte amat pcul du
bio recte credit 7 sperat. qui uō nō amat inanit
credit. etiā si uera s; que credit. inanit sperat
etiā si ad uerā felicitatē doceant pertinere que
sperant. nisi 7 hoc credat ac speret qd sibi pe
tenti donari possit ut amē. quāuis enī sine
amore sperare nō possit fieri tam pot ut id nō
amē sine quo ad id qd spat nō possit puenire.
tāqm̄ si speret uitā etnā qm̄ uis amet. tam
nō amat iusticiā sine qua nemo ad illā puenit.

q; nō habeat
7 nō amet

Ipsa ē fides xpi qm̄ cōmīdat apls que p dilectio
nē opatur. 7 qd in dilectione nō dū habet petit
ut accipiat. querit ut inueniat. pulsat ut a
piat ei. Fides nāq; impetrat qd lex imperat.
nā sine dī dono idē sine spū scō p quē diffun
dit caritas in cordib; nr̄is. Sub ere lex potest
uiuare 7 p uariatore in sup facere. qui de ig
norantia se excusare nō possit. Regnat enī car
nalis cupiditas ubi nō ē dī caritas. Sed cū in altis .c.xxix.

sanus ignem. nulli enim stente ra-
tione sedm carnem uiuit. hec s prima hominis
deinde cu p lege cognitio fuerit fac-
ta. si ndu diuinu adiuua spe sedm lege ui-
uere uincit. 7 sciens peccat peccatoq; sub-
dit feruit. a quo eni quis deinde e. hinc 7 ferui
addictus e. id agente sententia ^{7 scilicet} mandati
ut peccatu opetur in homine omne concupis-
centia cumulo prauaricationis adiecto. atq;
ita qd scriptu e impleat. Lex sub iurauit ut
habundaret delictu. hec e sedm hominis. Si
aut respexerit ds ut adimplenda que man-
dat ipse adiuuare credatur. 7 aq; homo di cepit
spu qui concupiscit aduersus carnem fortiore robo-
re caritatis. ut qmuis adhuc sit qd homini
repugnans ex homine. ndu tota infirmitate
sanata. ex fide tam iust uiuat. iuste q; uiuat
inquitu necesse male concupiscentie dilectio-
ne iusticie. hec s tertia bone spei hominis. in qb
sipa p seuerantia quisq; pficiat postrema
pax restat que p hanc uitam in requie spe de-
inde in resurrectione carnis etia implebit.
Baru quatuor differentiaru prima e ante le-
ge. sedm sub lege. tertia sub gra. quarta ipse ple-
na atq; pfecta. Sic e 7 di p p l ordinat p inter-
ualla temporu sic do placuit qm mensura inu-
mero 7 pondere cuncta disponit. Na fuit p
mit ante lege. sedo sub lege. que data e p moy-
sen. deinde sub gra. que reuelata e p primu
mediatoris aduentu. que quide gra. nec an-
te defuit quib ea oportuit imptari. qmuis
p temporis distributione uelata 7 occulta eet.
Neq; eni antiquoz quicunq; iustoz pter fide
xpi salutem potuit uenire. aut nisi illis

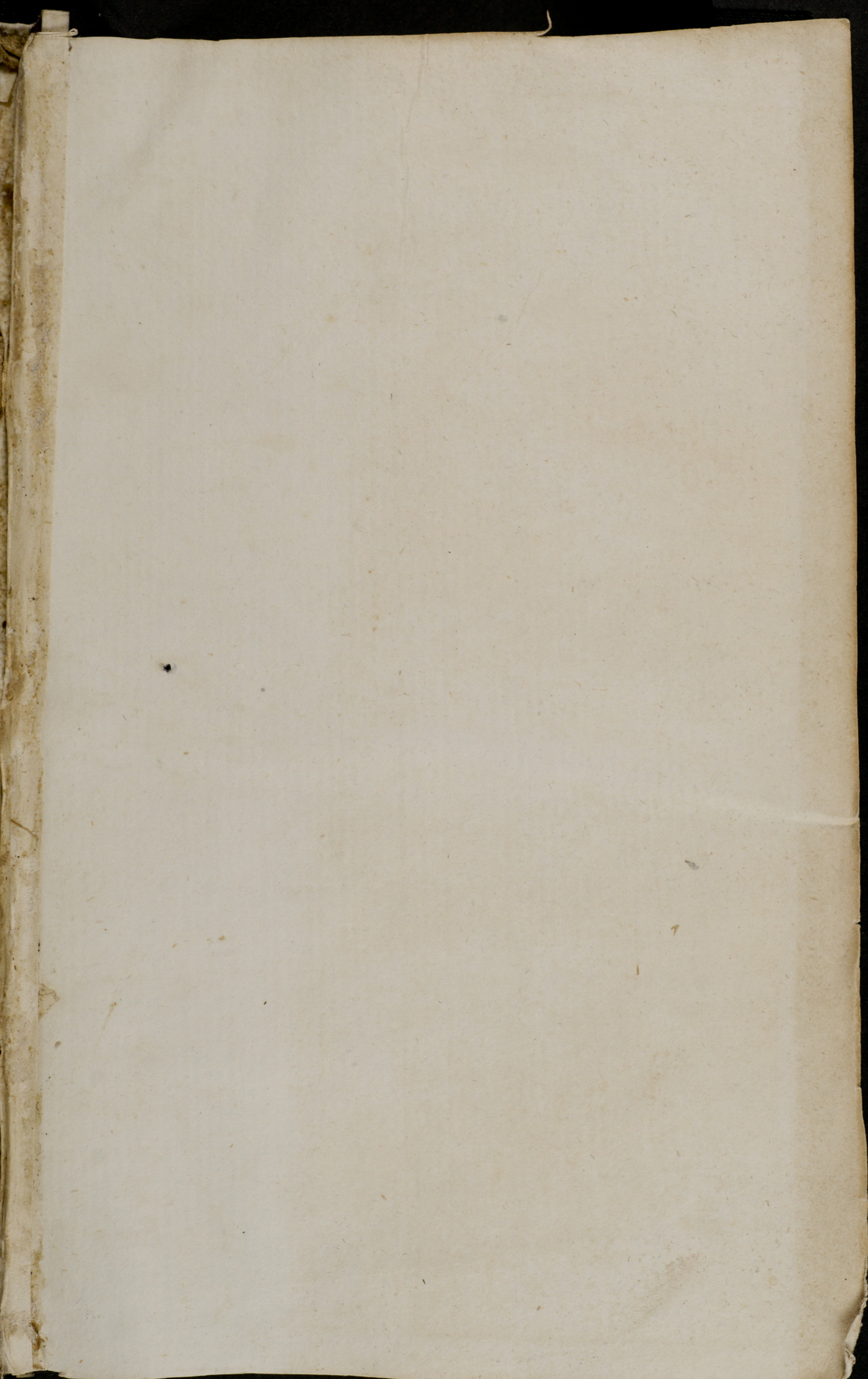
dedicatione
uincere

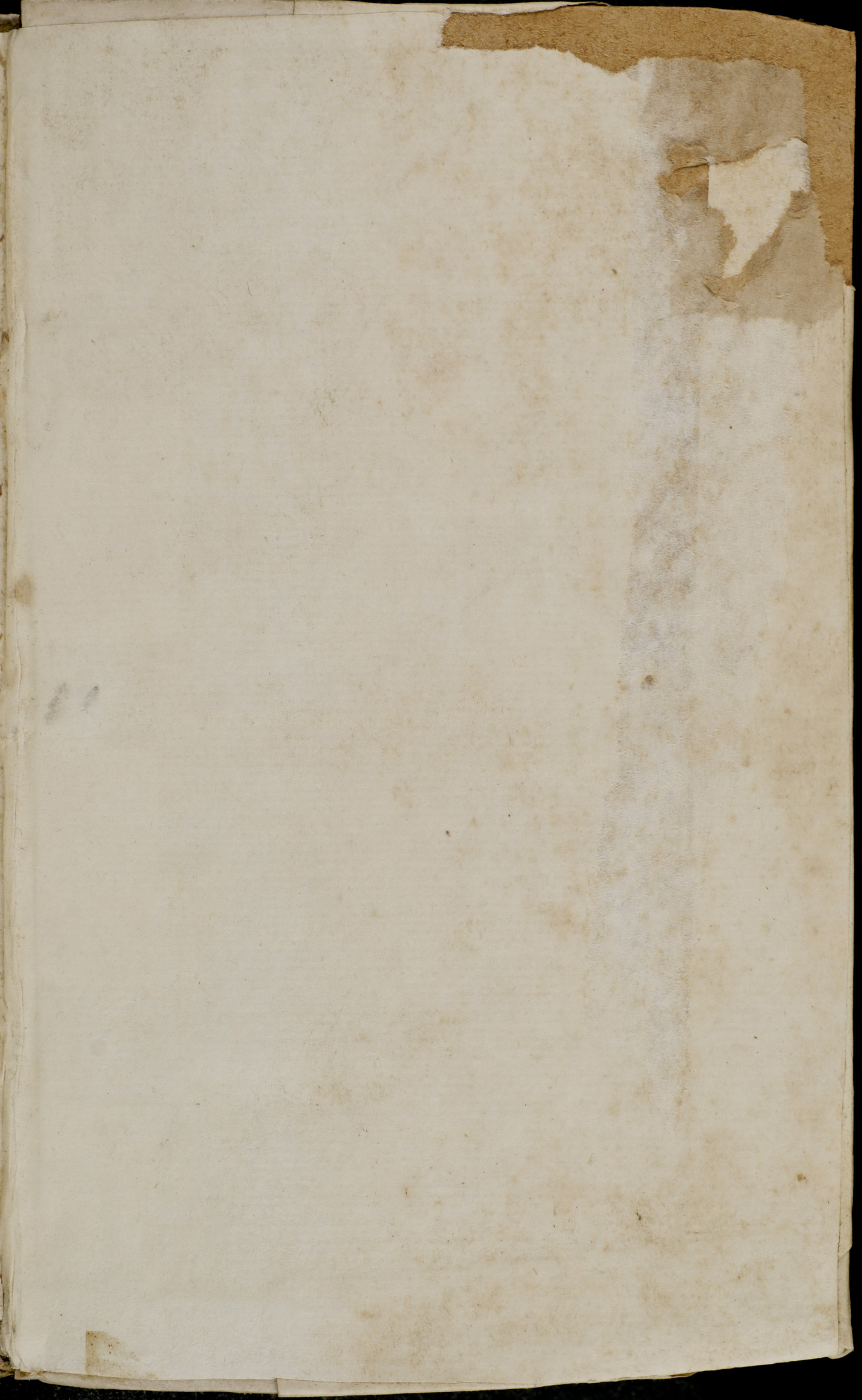
fide. te p[ro]spece. tuum p[ro]m[issu]m n[on] p[ro]uide. Non eni[m]
scim[us] mortales corda n[ost]ra. sed d[omi]n[u]s uisita-
bit d[omi]n[u]s ocella tua. et omnia manifesta-
bunt cogitationes cordis. et laus erit uniu[er]saq[ue] ad d[omi]n[u]m.
quia id laudabit et diliget ap[er]t[is] imp[er]i-
m[us]. q[uo]d ne lateret ab ip[s]o illuminabitur
d[omi]n[u]s. Minuetur aut[em] cupiditas caritati
cre[de]nte. donec ueniat hic ad tota[m] mag-
nitudin[em] qua[m] maior e[ss]e n[on] possit. Maiore eni[m]
caritate nemo habet ut animam suam ponat
quis p[ro] amicis suis. Ibi aut[em] quis explicet quanta
caritas erit ubi cupiditas qua[m] t[em]p[er]ando
superet nulla erit. quo summa finitas erit.
quando contentio mortis nulla erit.

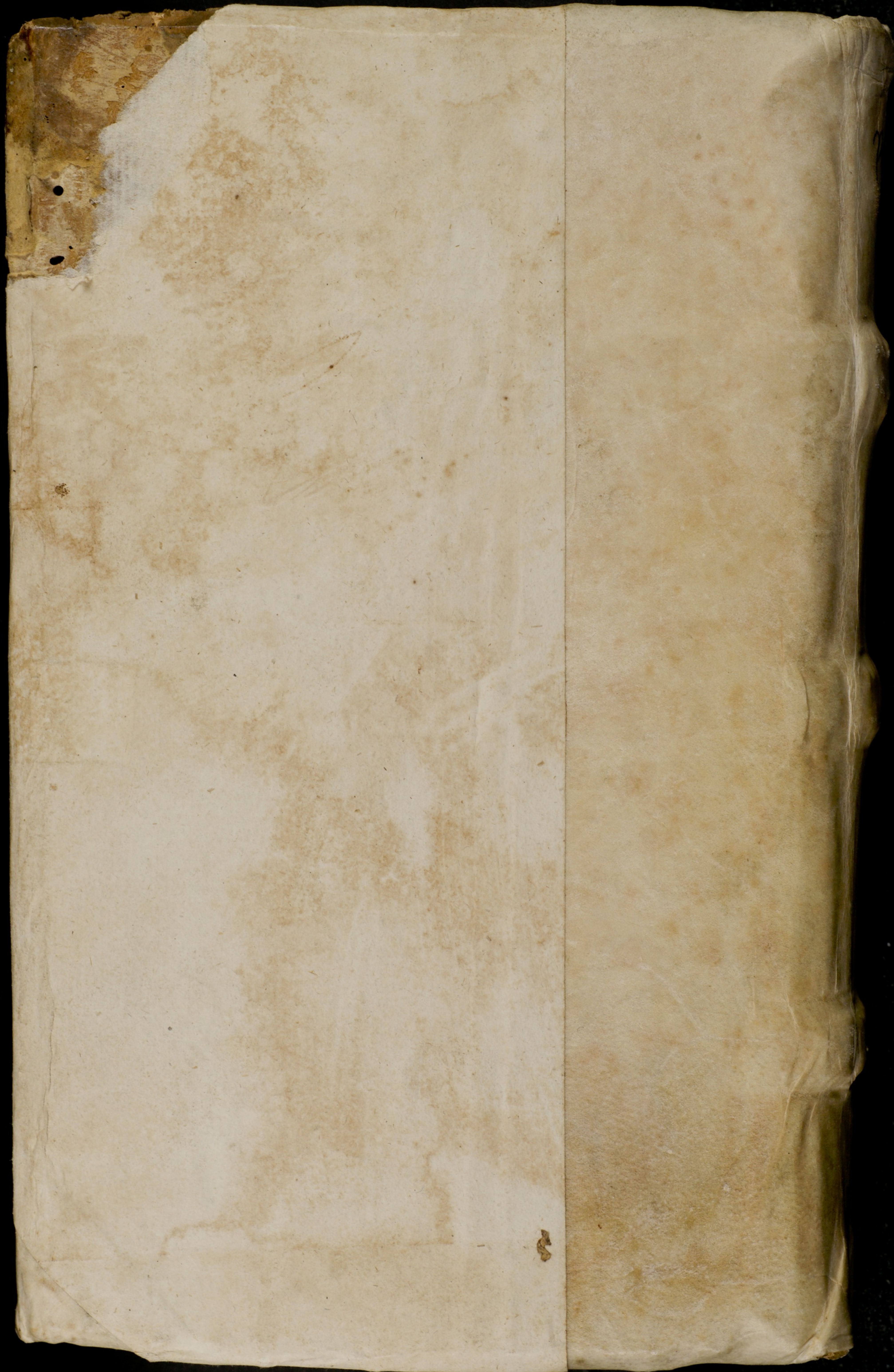
Sed sit aliquando hui[us] uoluminis finis q[uo]d et ip[s]e
se uideris utrum in eueberidion t[em]p[or]e appellare
debeas t[em]p[or]e habere. Ego aut[em] cu[m] tua spernenda
in xpo studia n[on] putare. bona de te credens.
in ad uitio n[ost]ri redemptoris c[on]fident[er] ac spe-
rans te q[uo]d mei m[em]bris plurimu[m] diligens libra
ad te sic ualui utina[m] tam comodum qui pro
lixu[m] de fide. spe. et caritate conscripsi.

Statuimus scdm p[ro]p[ri]e diffinita Ex decretis s[an]c[t]e
one ut monastia nullo modo uel ex suis p[ro]p[ri]is cogant[ur]
ab ep[iscop]is decimas dare. quia fidande n[on] s[un]t n[on] orphani
et p[er]egrinis. quanto magis indignu[m] ualde e[st] ut
ab eis exigant[ur] qui p[ro]p[ri]e eu[m] cui decime s[un]t pauper[um]
efficiuntur. na[m] si pauper[um] s[un]t d[omi]n[u]i hereditas. ei he-
reditas pauper[um] e[st] eroganda. etc.

[illegible]

Manuscript

19.

Centimetres

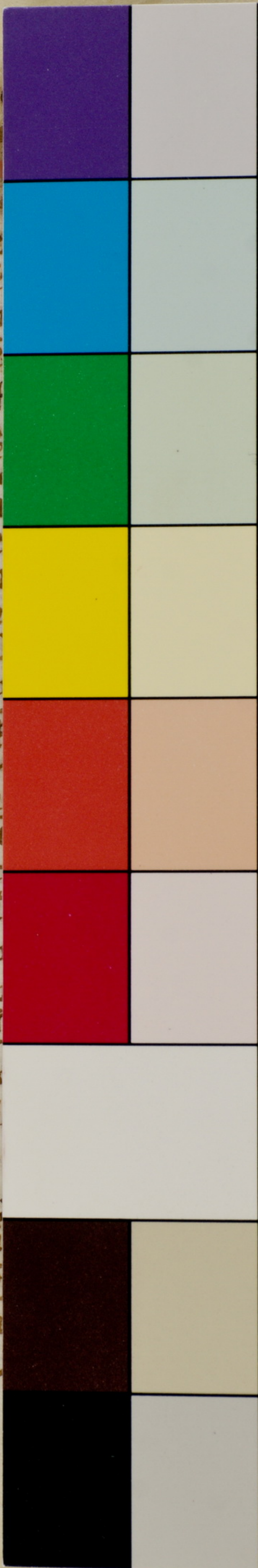
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

KODAK Color Control Patches

©Eastman Kodak Company, 1977

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White Brown Black

dicarem. adno iudicem
adno corripimur ne cum mu
Creduntur aquib^{us} d^{icitur}
etia^m hi q^{ui} xpi nom^{ine} m^{erito}
iecclesia baptizant. nec abe
p^{er}ident inquantislibet se
nec diluunt penitendo
s; i^{tem} usq; ad hui^{us} die
cassime pseuerant salu^m t^{em}
nitudine sceleru^m flagitio^{rum}
etno igne puniri. S; quib^{us}
quada^m beniuolentia m^{an} fa
diuina aliud esulta uide
questione escripti. cui tit^{ulus}
ubi sedm scripturas scis qn
tui demonstrau^{it} ea fide s
eudent exp^{re}ssit paulus ap
neq; circucisio^{quo} uala^{qua} neq;
dilectione opat^{ur}. Si aut^{em} m
pculdubio sedm iacobu^m a
etipsa. q^{ui} rursus ait. Si fide
opa aut^{em} n^{on} habet. nuq^{uam} pot
Porro si homo scelerat^{us} ppt^{er} sol
et sic est accipien^{du} q^{uod} ait ap
saluus erit sic tam quasi p
fides sine opib^{us}. et falsu^m est q^{uod}
falsu^m erit et q^{uod} d^{icitur} paulus
neq; fornicatores. neq; yd
dulteri. neq; molles. neq;
neq; fures neq; auari neq;
neq; rapaces regnu^m di possi
pseuerantes criminib^{us} tan
erunt. qm^{ia} i regno di n^{on} erunt
manifestissima zap^{er}tissima

lxxiii.

& tam katho
lici sunt

lxxv.

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22